

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการฟังและกิจกรรมการอ่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า
ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตำราและเอกสาร

1. การเขียน
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการเขียน
  - 1.2 องค์ประกอบของการเขียน
  - 1.3 ประเภทของการเขียน
  - 1.4 ความสามารถในการเขียน
  - 1.5 ความหมายและความสำคัญของการเขียนสรุปความ
  - 1.6 ขั้นตอนการเขียนสรุปความ
  - 1.7 การประเมินความสามารถในการเขียนสรุปความ
2. การฟัง
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการฟัง
  - 2.2 จุดมุ่งหมายในการฟัง
  - 2.3 ประเภทของการฟัง
3. การอ่าน
  - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการอ่าน
  - 3.2 จุดมุ่งหมายในการอ่าน
  - 3.3 ประเภทของการอ่าน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
  - 4.1 ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
  - 4.2 ประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
  - 4.3 หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
  - 4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย
  - 4.5 กิจกรรมการฟัง
  - 4.6 กิจกรรมการอ่าน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การเขียน

1.1 ความหมายและความสำคัญของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญอีกทักษะหนึ่ง ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถของตนถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นภาษาเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ถูกต้องตามความต้องการของผู้เขียน การเขียนจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่จะต้องฝึกฝนให้แก่นักเรียน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2529) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า "การเขียน หมายถึงการแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยวิธีใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่าตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเจตนาของผู้เขียน"

บริยา หิรัญประดิษฐ์ (2530) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า "การเขียนคือ การถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความต้องการ ความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือให้มีผู้อ่านได้อ่านและเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน"

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2531) กล่าวว่า "การเขียน คือ ระบบการสื่อสารหรือบันทึกถ่ายทอดภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์"

มลิวลัย สัมไพโร (2537) ได้กล่าวถึงการเขียนว่า "การเขียน คือ วิธีสื่อความหมายที่เป็นผลผลิตทางความคิดจากความรู้ของผู้ส่งสารและความต้องการของผู้ส่งสารออกมาเป็นสายลักษณะอักษร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจตรงตามที่ต้องการได้"

อัจฉิมา เกิดผล (2538) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า "การเขียน คือ การสื่อความหมายอย่างหนึ่งไปยังผู้อ่าน โดยใช้ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายในการส่งสาร เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบความรู้ ความคิดและความรู้สึกของผู้เขียน"

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรมหพรย์ (2538) ได้กล่าวถึงการเขียนสรุปได้ว่า การเขียน คือการเรียบเรียงความรู้ ความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ออกมาเป็นสายลักษณะอักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนอง คำขวัญ ร้อยแก้วหรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนต่าง ๆ เหล่านี้จะมีเอกภาพ มีความเป็นตัวของมันเองทั้งในด้านความคิดและการใช้ภาษาเรียบเรียง เมื่อผู้เขียนสามารถเรียบเรียงความรู้ ความคิดของตนเองออกมาเป็นภาษาเขียนได้แล้ว ก็ต้องเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้และสามารถให้ภาษาเขียนได้ถูกต้องอีกด้วย

นอกจากนี้นักการศึกษาชาวต่างประเทศก็ได้ให้ความหมายของการเขียน ดังนี้
แซนดร้า แมคเคย์ (Sandia Mckay, 1979) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า
“การเขียนเป็นการเลือกถ่ายถอดมวลประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ที่ได้จากการรับรู้โดยตรงหรือ
การกระทำด้วยตนเองหรือประสบการณ์โดยอ้อมซึ่งได้จากการฟังการอ่าน”

คริสติน คาร์เพนเตอร์ และจูดี ฮันเตอร์ (Cristin Carpenter and Judy Hunter, 1981) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า “การเขียน คือ การถ่ายโอนความคิดโดยผ่านสื่อ คือ คำศัพท์
การเรียบเรียงคำศัพท์ให้เป็นประโยคที่มีความหมายสัมพันธ์กัน และถูกต้องตามหลักไวยากรณ์”

วิลเลียม เอฟ เออร์มสเซอร์ (William F. Imischer, 1981) กล่าวถึงการเขียนว่า
“การเขียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อความและยังเป็นสื่อที่ใช้ในการสะท้อนความคิด ประสบการณ์
และความรู้สึกของผู้เขียน”

โดนัลด์ เอ็ม เมอร์เรย์ (Donald M. Murray, 1982) กล่าวถึงการเขียนว่า
“การเขียนเป็นเครื่องมือที่ใช้กระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิด ในการนำความรู้ความจำเดิม
มาใช้ถ่ายถอดเป็นตัวอักษร ที่สามารถสื่อความให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างชัดเจน”

จูดิธ แลงเกอร์ (Judith Langer, 1982) ได้กล่าวถึงการเขียนว่า
“การเขียนเป็นการถ่ายถอดและการสื่อสารความคิดภายใน เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยภาษาเขียน
แทนที่จะใช้ภาษาพูด”

ดอนน์ เบอว์น (Donn Byrne, 1982) ได้ให้ความหมายของการเขียน สรุปได้ว่า
การเขียนคือ การเรียบเรียงตัวอักษรตามกฎเกณฑ์การใช้ภาษา รวมเข้าเป็นประโยคและนำประโยคมา
จัดเรียงกันเป็นเนื้อความเพื่อใช้ในการถ่ายถอดข้อมูล ทักษะการเขียนจะเกิดควบคู่กับทักษะการอ่าน
ซึ่งเป็นทักษะในการแปลข้อมูล หรือการตีความ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนจะต้องสื่อความให้ชัดเจน
ที่สุด เพราะผู้เขียนจะไม่สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ในระหว่างที่ผู้อ่านรับสาร

จากความหมายของการเขียนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเขียนเป็นเครื่องมือใน
การถ่ายถอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนออกมาเป็น
ตัวอักษร เพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามความต้องการของผู้เขียน

ความสำคัญของการเขียน

การเขียนถือว่าเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทักษะการฟัง การพูด ซึ่งมี
นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ ดังนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า การเขียน

เป็นเครื่องมือสืบทอดวัฒนธรรม ถ่ายทอดในด้านการสื่อสาร ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในสังคมและเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพตลอดจนการดำรงรักษาความมั่นคงของชาติ เป็นเครื่องแสดงอารยธรรมของชาติ ทำให้เกิดวรรณคดี ซึ่งถือเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความมั่งคั่งของสติปัญญา จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในชาติ

เสวลักษณ์ รัตนวิทย์ (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า "เนื่องจากการเขียนเป็นระบบสื่อสารอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนจะส่งข้อมูลไปถึงผู้อ่าน โดยผ่านกระบวนการทางความคิดที่จะต้องกลั่นกรองความถูกต้องตามหลักเกณฑ์มากกว่าทักษะอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องวางแผนล่วงหน้าว่าจะเสนอแนวคิดอะไร และควรเสนอในรูปแบบใด เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจความหมายและความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนได้"

ประพีย์ อุ๋นจิตติ (2531) ได้กล่าวว่า "การเขียนมีความสำคัญต่อการเรียนเกือบทุกชนิด เพราะต้องอาศัยการจัดบันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูล ถ้อยคำจากครูเพื่อเขียนรายงาน ย่อสิ่งที่ได้ยินและเขียนตอบปัญหาต่าง ๆ"

อัจฉรา ชิวพันธุ์ (2533) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า "การเขียนเป็นทักษะของการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้ตรงตามที่ต้องการ"

เจฟฟรีย์ แอล ดันแคน (Jeffrey L. Duncan, 1985) ได้กล่าวถึงการเขียนว่า "การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะในทักษะการสื่อสารนั้น การเขียนเป็นทักษะที่สามารถผลิตข้อมูลหรือข้อความได้สะดวกมากกว่าทักษะการพูด เพราะผู้เขียนสามารถใช้เวลาค้นหาและเรียบเรียงข้อมูลได้นานกว่าทักษะการพูดและยังสามารถตรวจทานแก้ไขสิ่งที่เขียนได้อีก"

เอส สคริบเนอร์ และ เอ็ม ลิเทอเรซี คอล (S. Scribner and M. Literacy Cold, 1987) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า "การเขียนมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการเขียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ และการเขียนยังถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้"

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเขียนว่า การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา เนื่องจากใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน และสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ นอกจากนี้การเขียนยังเป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องใช้ควบคู่กับทักษะการอ่าน การฟังและการพูดอีกด้วย

1.2 องค์ประกอบของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้านมาประกอบกัน เพื่อให้งานเขียนของผู้เขียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นและข้อเสนอแนะหรือข้อสรุปต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2529) กล่าวว่า การเขียนที่ดีนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ความชัดเจน (Prespicuity) งานเขียนต้องมีความชัดเจนในการใช้ถ้อยคำ จะช่วยให้การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านได้ตรงกัน ความชัดเจนที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่
  - 1.1 การใช้ถ้อยคำที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว
  - 1.2 การใช้คำที่เป็นสื่อสร้างความเข้าใจ
  - 1.3 การใช้คำที่มีความสมบูรณ์ ไม่ละคำใดคำหนึ่งไว้
2. ความเรียบง่าย (Simplicity) การใช้คำที่เข้าใจง่าย การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
3. ความกระชับ (Brevity) คือการใช้คำน้อยแต่ให้มีความหมายชัดเจน และมีน้ำหนัก
4. ความประทับใจ (Impressiveness) แสดงออกได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้
  - 4.1 เน้นด้วยรูปประโยค
  - 4.2 เน้นโดยฐานะน้ำหนัก
  - 4.3 เน้นโดยการซ้ำความ
  - 4.4 ใช้วาโยบาย
5. ความไพเราะ (Euphony) คือการเลือกใช้คำที่มีเสียงราบรื่นไพเราะหู
  - 5.1 ความราบรื่นของถ้อยคำ การสร้างคำราบรื่นไพเราะ มีวิธีดังนี้
    - 5.1.1 อย่าผูกประโยคยืดยาวที่มีประโยคยืดยาวซ้อนกันหลายประโยค
    - 5.1.2 อย่าใช้คำซ้ำในที่ใกล้ ๆ กัน
    - 5.1.3 อย่าใช้คำที่มีเสียงเหมือนกันในที่ใกล้ ๆ กัน
    - 5.1.4 ไม่ควรใช้คำกริยาหลายตัวในประโยคเดียวกัน
    - 5.1.5 ไม่ควรใช้บุพบท สันธาน โดยไม่จำเป็น
    - 5.1.6 อย่าจบประโยคโดยใช้คำห้วน ๆ
  - 5.2 ลีลา หมายถึง การรู้จักเลือกสรรคำมาใช้ผูกประโยค
  - 5.3 การหลีกคำ งานเขียนที่เป็นเรื่องยาว ๆ ถ้าใช้คำซ้ำกันในที่ใกล้กัน จะทำให้ข้อความนั้นไม่ไพเราะ
6. การสร้างภาพ (Picture Squeness) จะต้องใช้ถ้อยคำที่ให้ความรู้สึกและอารมณ์ เช่น
  - 6.1 ใช้คำที่แสดงอาการ เช่น เคืองคว้าง โจนงน

6.2 ใช้คำเปรียบเทียบ ควรใช้วิธีเปรียบเทียบจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น

7. โครงสร้างของประโยค (Structure of Sentences) มีส่วนสำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ

7.1 การลำดับที่ของวลีและอนุประโยค

7.1.1 กฎแห่งความใกล้ชิด (Proximity) คือส่วนขยายต้องอยู่ใกล้ชิดกับคำที่ถูกขยาย

7.1.2 กฎแห่งความก่อนหลัง (Priority) คือจะเน้นประโยคตามลำดับความก่อนหลัง ที่สำคัญที่สุด คือจะเน้นตอนปลายเพื่อความหนักแน่น

7.2 ประโยคกระชับและประโยคหลวม (Periodic and Loose)

ประโยคกระชับ คือ งานเขียนที่เอาข้อความสำคัญไปไว้ประโยคหลังสุด ให้ประโยคต้นเป็นประโยคที่ชักนำความสนใจ และก่อให้เกิดความสงสัย ผู้อ่านจะต้องอ่านไปจนจบ มิฉะนั้นจะไม่เข้าใจเรื่อง ประโยคลักษณะนี้เป็นประโยคที่ดี เพราะสามารถยึดความสนใจของผู้อ่านไว้ได้

ประโยคหลวม คือ ประโยคที่พูดใจความสำคัญจบเสียก่อน แล้วต่อไปจึงกล่าวผลความ ประโยคเช่นนี้จะไม่น่าฟัง

7.3 เอกภาพของประโยค (Unity) คือ ประโยคหนึ่ง ๆ จะต้องมีความคิดสำคัญเพียงความคิดเดียว

อัจฉิมา เกิดผล (2538) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. มีความชัดเจน คือ อ่านแล้วเข้าใจทันทีไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัย การใช้ภาษาง่ายรัดกุม ถูกต้องตามความหมาย
2. มีจุดหมายที่ชัดเจน ผู้อ่านอ่านแล้วจับจุดหมายได้ทันที ไม่พร่าเลอะเลือน หรือมีผลความมากเกินไป
3. มีความสัมพันธ์ ดำเนินความไปตามลำดับต่อเนื่องกัน ไม่กววนผู้อ่านติดตามได้ง่าย
4. มีความกว้างขวาง ผู้อ่านอ่านแล้วได้เพิ่มพูนในด้านความรู้ หรือความบันเทิง หรือทั้งความรู้และความบันเทิง
5. มีความประณีต การใช้คำตลอดจนการเข้าประโยคใช้ความประณีต เลือกมาอย่างถูกต้องเหมาะสม
6. มีความไพเราะงดงาม ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วรู้สึกจับใจ

นักการศึกษาชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียน ดังนี้

คริสตินา แบริทท์ พอลสตัน และ แมรี นิวแมน บรูเดอร์ (Christina Bratt Paulston and Mary Newman Bruder , 1976) ได้กล่าวว่า การเขียนควรมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. รูปแบบภาษาที่ถูกต้อง (Correct Language) ผู้เขียนควรมีความสามารถเขียนงานเขียนด้วยรูปแบบภาษาที่เหมาะสมและถูกต้อง
2. กลไกในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน (Mechanics of Punctuations) ผู้เขียนควรมีความสามารถในการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนได้อย่างถูกต้อง
3. การเรียบเรียงเนื้อหา (Organization of Content) ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงเนื้อหาในงานเขียนให้เป็นไปตามลำดับความคิด ที่ต้องการจะนำเสนออย่างชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ ไม่สับสนหรืออวกววน

เจ บี ฮีตัน (J. B. Heaton, 1979) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นและสำคัญต่อการเขียนไว้ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะทางไวยากรณ์ (Grammatical Skill) หมายถึงความสามารถในการใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้อง
2. ทักษะลีลาในการเขียน (Stylistical Skill) หมายถึงความสามารถในการเลือกใช้ประโยคและภาษาได้อย่างเหมาะสม
3. ทักษะกลไกในการเขียน (Mechanics Skill) หมายถึงความสามารถในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเขียนตัวอักษรและสะกดคำได้ถูกต้อง
4. ทักษะการเลือกข้อความที่เหมาะสม (Judgement Skill) หมายถึง ความสามารถที่จะเขียนข้อความได้เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถที่จะเลือกสรรรวบรวมและจัดลำดับเรื่องราวให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างสมเหตุสมผล มีลีลาการเขียนที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องนั้น

โรนัลด์ วี ไวท์ (Ronald V. White, 1980) ได้ให้ทรรศนะว่า การเขียนจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความถูกต้องของภาษา (Correction of Form) หมายถึง ผู้เขียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และหลักการต่าง ๆ ทางภาษา
2. ความเหมาะสมของลีลาภาษา (Appropriateness of Style) หมายถึง ผู้เขียนสามารถเขียนงานนั้นด้วยลีลาที่เหมาะสมต่อเนื้อเรื่องที่เขียน มีการเลือกใช้คำและภาษาที่สละสลวย
3. เอกภาพของแก่นของเรื่องและประโยคใจความสำคัญ (Unity of Theme and Topic) หมายถึง ผู้เขียนจะต้องนำเสนอความคิดมาเรียบเรียงข้อความได้สัมพันธ์กันและมีความเป็นเอกภาพในเรื่องที่จะเขียนนั้น แล้วนำความรู้ของผู้เขียนมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับหัวเรื่อง โดยคำนึงถึงผู้อ่านด้วย

แอนน์ ไรเมส (Ann Raimes, 1983) กล่าวว่า การที่จะเขียนได้ชัดเจนต้องแคล่วและสื่อความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดี ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เนื้อหา (Content) ในการเสนองานเขียน ผู้เขียนควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของ
 ภัยความ (Relevance) ความชัดเจน (Clarity) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความมีเหตุผล
 (Logic)
2. กระบวนการของผู้เขียน (The Writers' Process) ผู้เขียนควรมีกระบวนการ
 การเขียนที่ครบวงจร ได้แก่ การได้มาซึ่งความคิด (Getting Ideas) การเริ่มลงมือเขียน (Getting
 Started) การเขียนร่าง (Writing Drafts) และการทบทวนแก้ไข (Revising)
3. ผู้อ่าน (Audience) ผู้เขียนจะต้องพิจารณาผู้อ่านก่อนลงมือเขียนว่า ผู้อ่านเป็นใคร
 เพื่อสามารถผลิตงานเขียนนั้นได้เหมาะสมกับผู้อ่าน
4. จุดประสงค์ (Purpose) ผู้เขียนจะต้องมีเหตุผลในการเขียนงานเขียนแต่ละชิ้น
5. การเลือกใช้คำ (Word Choice) ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกใช้คำศัพท์
 (Vocabulary) สำนวน (Idiom) และคำที่แสดงความรู้สึก (Tone) ได้เหมาะสม
6. การเรียบเรียงข้อความ (Organization) ผู้เขียนควรคำนึงถึงการเรียบเรียงถ้อยคำ
 เป็นปริบท (Paragraphs) ประโยคใจความสำคัญและประโยคสนับสนุน (Topic and Support)
 การใช้เครื่องหมายสัมพันธ์ความและความเป็นเอกภาพ (Cohesion and Unity)
7. กลไกในการเขียน (Mechanics) ผู้เขียนควรคำนึงถึงลายมือ (Handwriting)
 การสะกดคำ (Spelling) และเครื่องหมายวรรคตอน (Punctuations) เป็นต้น
8. ไวยากรณ์ (Grammar) ผู้เขียนควรคำนึงถึงกฎเกณฑ์การใช้คำกริยา (Rules
 for Verbs) ความสอดคล้องระหว่างประธานและกริยา (Agreement) คำนำหน้านาม (Articles)
 และคำสรรพนาม (Pronouns) เป็นต้น
9. ความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค (Syntax) ผู้เขียนควรคำนึงถึงโครงสร้าง
 ของประโยค (Sentence Structure) ขอบข่ายของประโยค (Sentence Boundaries) และการ
 เลือกใช้ลีลาของประโยค (Stylistic Choices) เป็นต้น

จากการที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบ
 ของการเขียนต้องมีความชัดเจน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย กระชับความ มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มี
 ความประณีตในการใช้คำและผูกประโยคได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ที่สำคัญที่จะช่วยให้งานเขียนมี
 คุณภาพนั้น ผู้เขียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ เนื้อเรื่อง คำศัพท์ การใช้ภาษา การเรียบเรียงความคิด
 ตลอดจนกลไกทางการเขียน

1.3 ประเภทของการเขียน

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของการเขียนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้
 สนิท ตั้งทวี (2529) ได้แบ่งการเขียนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. การเขียนที่เป็นแบบแผน ที่ควรกล่าวถึง คือ
  - 1.1 การเขียนเรียงความ
  - 1.2 การเขียนบทความ
  - 1.3 การเขียนรายงานทางวิชาการ
  - 1.4 การบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชา
  - 1.5 การเขียนรายงานการประชุม
  - 1.6 การเขียนจดหมาย
2. การเขียนที่ไม่เป็นแบบแผน ที่ควรกล่าวถึง คือ
  - 2.1 การเขียนแนะนำหนังสือ
  - 2.2 การเขียนวิจารณ์วรรณกรรม
  - 2.3 การเขียนบทสนทนา
  - 2.4 การเขียนเรื่องสั้น
  - 2.5 การเขียนบทละคร
  - 2.6 การเขียนสารคดี
  - 2.7 การเขียนร้อยกรองร่วมสมัย
  - 2.8 การเขียนกลอนเปล่า

ดักดา บันเหนงเพชร (2529) ได้แบ่งประเภทของการเขียนตามความมุ่งหมาย
 ในการเขียน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง คือ การเขียนเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ เป็น
 การเขียนเล่าเรื่องที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในการเขียนชีวประวัติ การเขียนข่าว การเขียน สารคดี การเขียน
 แบบที่ผู้เขียนต้องการเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ และให้ข้อมูลถูกต้องตามความจริง
2. การเขียนเพื่ออธิบาย คือ การเขียนเพื่อบอกวิธีทำสิ่งหนึ่ง ชี้แจง ตอบปัญหา
 ผู้เขียนต้องลำดับเรื่องอย่างดี และใช้ภาษาที่รัดกุม ชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย
3. การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น คือ การเขียนแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน
 ซึ่งอาจจะมีข้อคิด คติ หรือแนวคิดที่น่าสนใจแทรกอยู่ด้วย
4. การเขียนเพื่อโฆษณา คือ การเขียนจูงใจ เชิญชวนให้ผู้อ่านสนใจสิ่งที่ยื่นแนะนำ
 เช่น การเขียนคำโฆษณา คำขวัญ คำที่ใช้ควรให้สั้น มีลีลาในการเล่นคำ เพื่อให้ผู้อ่านติดใจ

วัลย์รัตน์ อติแพทย์ (2532) กล่าวว่า ตามหลักสากลนั้นได้แบ่งการเขียนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ

1. การเขียนร้อยแก้วหรือความเรียง คือ การเรียบเรียงถ้อยคำตามรูปแบบประโยคธรรมดาให้เป็นเรื่องราว ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์บังคับเป็นแบบฉบับ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบภาษาของชาติ รูปแบบของร้อยแก้ว ได้แก่ ย่อความ บันทึก รายงาน จดหมาย ประกาศ บทความ เรียงความ นิทาน หรือนิยาย ตำนาน ประวัติ ฯลฯ

2. การเขียนร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์ คือ การเรียบเรียงถ้อยคำตามแบบแผนที่บังคับ โดยเฉพาะต้องเลือกสรรถ้อยคำที่ไพเราะเหมาะสม และมีความหมายลึกซึ้งมาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะ ส่วนรูปแบบของร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์มีหลายรูปแบบ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย เป็นต้น

กุสมก รัชชมนิ (2536) ได้แบ่งการเขียนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 รูปแบบ คือ

1. สารคดี เป็นรูปแบบงานเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาที่จะเสนอสาระความรู้ที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ความเป็นจริง สิ่งที่สำคัญที่สุดของสารคดีก็คือข้อเท็จจริง และความคิดที่แปลกใหม่ อย่างไรก็ตามแม้การเขียนสารคดีจะเน้นความเป็นจริง แต่การเขียนสารคดีก็ต้องมุ่งให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินควบคู่กันไปด้วย รูปแบบของสารคดีมีหลายประเภท ได้แก่ บทความ ตำรา ข่าว เกร็ดความรู้ เรื่องบันทึกต่าง ๆ เช่น บันทึกความทรงจำ บันทึกการเดินทาง เป็นต้น

2. บันเทิงคดี เป็นรูปแบบการเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาที่จะเสนอความบันเทิงเป็นหลัก แม้ว่าจะบันเทิงคดีบางเรื่องจะให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ หรือนำเรื่องราวที่เป็นจริงมาเสนอ แต่ก็นำมาผสมผสานกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียน ฉะนั้นเราจึงสรุปไม่ได้ว่าสาระที่ผู้เขียนเสนอนั้นเป็นเรื่องจริง ประเด็นนี้แตกต่างจากสารคดีอย่างเห็นได้ชัด รูปแบบของบันเทิงคดีมีหลายประเภท ได้แก่ นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ หัสนคดี เรื่องสำหรับเด็ก การ์ตูน เป็นต้น

3. การเขียนเพื่อกิจธุระ เป็นงานเขียนที่มุ่งประโยชน์ของกิจธุระต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่หลายประเภทแตกต่างกันไป ทำให้งานเขียนเพื่อกิจธุระมีรูปแบบเฉพาะแตกต่างกันไปด้วย ในปัจจุบันงานเขียนประเภทนี้มีความสำคัญ เพราะต้องใช้ในการติดต่องาน ถือเป็นหลักฐานในการดำเนินงานด้วย จึงเป็นงานเขียนที่ใช้ภาษากระชับรัด ตรงประเด็น เพื่อมุ่งสื่อสารได้รวดเร็ว และได้ความหมายชัดเจน

ดอริส เพรเตอร์ และ วิลเลียม พาเดีย (Doris Prator and William Padia 1983) ได้แบ่งรูปแบบของการเขียนออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การเขียนแบบแสดงความคิดเห็น (Expressive Writing) จุดเน้นอยู่ที่ผู้เขียน โดยต้องการแสดงความรู้สึก หัสนคดี และความเข้าใจของผู้เขียน

2. การเขียนแบบอภิปราย (Explanatory Writing) เป็นการเขียนเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ใช่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียน

3. การเขียนแบบโน้มน้าว (Persuasive Writing) การเขียนแบบนี้ ผู้เขียนจะเลือกเข้ากับฝ่ายหนึ่ง และพยายามให้เหตุผลสนับสนุนฝ่ายนั้น โดยต้องการให้ผู้อื่นเชื่อตาม

สแตน มอลเลส และ เจฟ แมคควैन (Stan Malles and Jeff McQuain, 1988) ได้แบ่งการเขียนออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การเขียนแบบเล่าเรื่อง (Narrative Writing) คือการเล่าเรื่องในลักษณะต่าง ๆ
2. การเขียนแบบบรรยาย (Descriptive Writing) คือ การเขียนเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของคน สถานที่ หรือสิ่งของ
3. การเขียนแบบอธิบาย (Expository Writing) คือ การเขียนเพื่อให้ข้อมูล สอนหรืออธิบายแก่ผู้อ่าน
4. การเขียนแบบให้เหตุผล (Argumentative Writing) คือ การเขียนเพื่อแสดงหรือชี้แจงอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตาม

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของการเขียนยึดตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของงานเขียน ซึ่งงานเขียนแต่ละประเภทจะมีลักษณะเฉพาะ ผู้เขียนจะเขียนแบบใด ประเภทใดก็ต้องเขียนให้ตรงกับลักษณะงานเขียนนั้น

1.4 ความสามารถในการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการติดต่อสื่อสาร และการเขียนยังเป็นข้อมูลที่ปรากฏเป็นหลักฐานอ้างอิงได้ นอกจากนี้การเขียนยังแสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้องและชัดเจน สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ตนเขียนได้

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียน ดังนี้

บ็องอร์ สว่างวโรต และ เขาวภา ทุกกะคุปต์ (2524) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า "คือ ความสามารถในการใช้โครงสร้าง คำศัพท์ และสัญลักษณ์ตามประเพณีเพื่อใช้ในการเขียนข้อความธรรมดา ๆ ให้เข้าใจได้"

เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์ (2531) กล่าวว่า "ความสามารถในการเขียนจะต้องอาศัยความคิดและความสามารถทางการใช้ภาษาในการถ่ายทอดเป็นภาษาเขียนให้ถูกต้องเหมาะสมและตรงตามจุดประสงค์"

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532) ได้ให้ทรรศนะไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ต้องการ ถ่ายทอดความคิด นำมาลำดับความ ด้วยการเรียบเรียงเป็นตัวอักษรตั้งแต่ระดับประโยคจนถึงระดับข้อความ หรือ

สูงกว่าข้อความ โดยใช้ความรู้ทางด้านกลไกการเขียน เช่น การสะกดคำ เครื่องหมายวรรคตอน กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ตลอดจนวากยสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนแสดงออกทางความคิดได้ถูกต้องตรงกับจุดประสงค์ผู้เขียน

นักการศึกษาชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนไว้ ดังนี้

เจ บี ฮีตัน (J. B. Heaton, 1979) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียน สรุปได้ว่าผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎไวยากรณ์ ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ มีความรู้ ความสามารถด้านลีลาการเขียน คือสามารถเลือกใช้สำนวน ไวยากรณ์ให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวผู้เขียนเอง มีความรู้ความสามารถด้านกลไกการเขียน คือ การสะกดคำ การใช้ตัวพิมพ์เล็กตัวพิมพ์ใหญ่และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน

โรนัลด์ วี ไวท์ (Ronald V. White, 1980) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า “ความสามารถในการเขียน คือ ความสามารถในการเรียงลำดับประโยคให้เชื่อมโยงกันอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสมเหตุสมผล เขียนได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ สื่อสารในสิ่งที่ต้องการได้ การเขียนต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ”

ริชาร์ด สวาทซ์ (Richard Swartz, 1980) อ้างถึงใน ปรียา ธีระวงศ์ และคณะ (2525) ได้กล่าวว่า “ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนนั้น จะต้องมีความรู้เรื่องไวยากรณ์ของภาษา การเรียบเรียงข้อความให้เป็นความเรียงที่ดี การใช้เครื่องหมายวรรคตอน รวมทั้งการใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ตัวเล็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญในการเขียน”

คีธ จอห์นสัน และมอร์ริว คีธ (Keith Johnson and Morrow Keith, 1981) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า “ความสามารถในการเขียน คือความสามารถที่นักเรียนถ่ายทอดเนื้อหา รายละเอียดต่าง ๆ ในลักษณะที่ถูกต้องทางไวยากรณ์เป็นข้อความสั้น ๆ เพื่อสื่อความหมายได้”

เฮช แอล จาคอบส์ (H. L. Jacobs, 1981) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเขียน ควรจะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. เนื้อหา (Content) ได้แก่ ความรอบรู้ในเรื่องที่เขียน ความมีแก่นสาร การเขียนขยายใจความได้อย่างสมบูรณ์
2. การเรียบเรียงเรื่องราว (Organization) ได้แก่ การเรียบเรียงเนื้อหาได้สมเหตุสมผล มีการใช้คำหรือวลีเพื่อแสดงการเชื่อมโยงข้อความ มีข้อความสนับสนุนความคิดนั้นได้อย่างกะทัดรัดชัดเจน
3. คำศัพท์ (Vocabulary) ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อความนั้น ๆ โดยสามารถใช้คำได้อย่างถูกต้องตามไวยากรณ์ด้วย
4. การใช้ภาษา (Language Use) ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการสะกดคำได้อย่างถูกต้อง

สติเฟน ดี คราเชน (Stephen D. Krashen, 1984) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า “ความสามารถในการเขียนเกิดจากการรับปัจจัยเข้าอย่างเพียงพอ จนเกิดความเข้าใจ (Comprehensible Input) ที่จะนำไปสู่ความสามารถทางการเขียน คือ ผล (Production) หรืออาจสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการฟังและการอ่าน ทำให้เกิดความสามารถในการเขียน”

แอนน์ ไรเมส (Ann Raimes, 1985) กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า “เป็นกระบวนการทางความคิด โดยผู้เขียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายแน่นอนว่ามีจุดประสงค์ในการเขียนอย่างไร ผู้อ่านเป็นใคร เพื่อจะรวบรวมข้อมูลความรู้ในเรื่องที่จะเขียนและนำมาถ่ายทอดเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา โดยจัดลำดับและเรียบเรียงจนเป็นงานเขียนที่เหมาะสม ดังที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายได้ โดยผ่านกระบวนการเขียน”

จากความคิดเห็น และคำกล่าวของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงสรุปได้ว่าผู้มีความสามารถในการเขียน ไม่ว่าจะงานเขียนประเภทใดก็ตาม และครอบคลุมถึงการเขียนสรุปความด้วย จะต้องฟังมากอ่านมาก จนเกิดความชำนาญและเขียนได้อย่างมีศิลปะ สามารถเลือกใช้ประโยค ส่วนภาษา สามารถเขียนถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือหรือตัวอักษรได้อย่างชัดเจน สื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ โดยการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นประโยคที่ถูกต้อง เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน โดยผู้ที่มีความสามารถในการเขียนจะต้องมีความรู้ในด้านเนื้อหา การเรียบเรียงเรื่องราว การใช้ภาษาและกลไกการเขียน

1.5 ความหมายและความสำคัญของการเขียนสรุปความ

การเขียนสรุปความ เป็นการเขียนที่นำประเด็นสำคัญจากเรื่องที่ฟังหรืออ่านมาเรียบเรียงใหม่ให้สั้นกะทัดรัด ให้สาระสำคัญครบถ้วนด้วยภาษาที่สละสลวย สื่อสารเข้าใจได้ชัดเจนและเป็นการประหยัดเวลาอีกด้วย การใช้ทักษะการเขียนในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ที่ต้องใช้เครื่องมือการสื่อสารให้ทันต่อเหตุการณ์ การเขียนสรุปความจึงเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ในยุคนี้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายการเขียนสรุปความไว้ดังนี้

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2520) ให้ความหมายการเขียนสรุปความไว้ว่า

“การสรุปความก็คือย่อความชนิดหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง กระบวนการอันใดที่ใช้ในการย่อความก็นำมาใช้กับสรุปความได้เหมือนกัน”

พะอบบ ไประกฤษณะ (2532) และ บุญยงค์ เกศเทศ (2534) ได้ให้ความหมายการเขียนสรุปความที่คล้ายกันว่า “การเขียนสรุปความหมายถึง การเก็บเนื้อหาสาระที่สำคัญของเรื่องที่ได้จากการฟังหรือการอ่าน แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่อย่างสั้น โดยใช้วิธีจับประเด็นมาย่อความ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ย่อด้วย”

ชลอ รอดลอย (2538) ได้ให้ความหมายการเขียนสรุปความไว้ว่า "การเขียนสรุปความคือการรวบรวมเอาประเด็นสำคัญของข้อเขียนออกมากล่าวย้ำให้เด่นชัด โดยใช้ประโยคสั้น ๆ มาเรียบเรียงให้เป็นระเบียบ"

ไพโรถ เลิศพิริยกุล (2539) ได้ให้ความหมายการเขียนสรุปความไว้ว่า "การเขียนสรุปความเป็นการค้นหาความคิดหลักหรือประเด็นสำคัญของเรื่องมากล่าวย้ำให้เด่นชัด โดยใช้ประโยคที่สั้นเรียบเรียงถ้อยคำให้อ่านเข้าใจง่าย"

ฉะนั้นการเขียนสรุปความคือ การเก็บรวบรวมเนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ ของเรื่องที่ได้จากการอ่านหรือการฟังมาเรียบเรียงใหม่ให้ได้ความครบถ้วน โดยใช้ประโยคที่สั้นเรียบเรียงถ้อยคำให้อ่านเข้าใจง่าย

สำหรับความสำคัญในการเขียนสรุปความนั้น มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สมศรี บำบัด (2531) กล่าวถึงความสำคัญการเขียนสรุปความไว้ว่า "ผู้เขียนสรุปความต้องใช้ความสามารถในการอ่านอย่างพินิจพิจารณา เพื่อที่จะเขียนสรุปความให้ผู้อ่านประทับใจ และอยู่ในความทรงจำของผู้อ่านตลอดไป"

พะอบ โปษะกฤษณะ (2532) กล่าวถึงความสำคัญการเขียนสรุปความไว้ว่า "เมื่อผู้เขียนได้อ่านใจความสำคัญ แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นภาษาของผู้เขียนเอง เหมือนกับจับใจความสำคัญในสิ่งที่อ่านแล้วไปเล่าให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยภาษาที่ดี สั้นง่าย รัดกุม ก็เกิดประโยชน์ต่อการสื่อสารอย่างมาก"

ชลอ รอดลอย (2538) ได้กล่าวถึงความสำคัญการเขียนสรุปความไว้ว่า "การเขียนสรุปความจะช่วยให้ผู้เรียนมีความจำได้แม่นยำยิ่งขึ้น และเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความคิดแทรกความคิดเสริมได้ตลอดเวลา"

จากการกล่าวของนักการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การเขียนสรุปความจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น และมีความสำคัญที่ต้องได้รับการฝึกฝนในการเขียนอย่างจริงจัง เพราะการเขียนโดยใช้ภาษาที่สื่อความชัดเจน สั้น กระชับ จะเกิดประโยชน์ต่อการสื่อสาร คือสื่อสารเข้าใจง่ายและทำให้ประหยัดเวลาอีกด้วย

1.6 ขั้นตอนการเขียนสรุปความ

เนื่องจากการเขียนสรุปความ เป็นการเขียนที่ย่นย่อเนื้อหาความให้ได้ใจความที่สั้น กระชับรัด โดยจับประเด็นที่เป็นสาระสำคัญจากเรื่องที่ฟัง หรืออ่านให้ได้สาระครบถ้วน จึงต้องใช้ความสามารถในการเขียนอย่างมาก และต้องใช้ภาษาอย่างมีศิลปะต้องมีระบบและมีกฎเกณฑ์ตามขั้นตอนการเขียน จึงจะทำให้การเขียนสรุปความเกิดประสิทธิผลได้ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงขั้นตอนการเขียนสรุปความไว้ดังนี้

ฐประณี นาคทรรพ (2520) กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนสรุปความแบ่งได้พอสังเขป ดังนี้

1. ขั้นอ่าน

อ่านข้อความให้เข้าใจอย่างน้อย 2 เที่ยว เพื่อให้ได้แนวความคิดหลัก

2. ขั้นคิด

2.1 คิดเป็นคำถามว่า อะไรเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2.2 คิดต่อไปว่าจุดสำคัญของเรื่องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้าง จุดสิ่ง

นั้น ๆ ไว้เป็นข้อความสั้น ๆ

2.3 คิดวิธีการเขียนสรุปความ เพื่อให้ได้ข้อความที่กะทัดรัดและชัดเจน

3. ขั้นเขียน

3.1 นำข้อความที่จดบันทึกสั้น ๆ มารวมกันตามลำดับความสำคัญ

ก่อนหลังตั้งแต่ต้นจนจบ

3.2 ชัดเกลาและตกแต่งร่างข้อความที่สรุปให้เป็นภาษาที่ดี สื่อความได้

ชัดเจนแจ่มแจ้ง

ปรียา ทิรัญประดิษฐ์ (2530) ได้เสนอแนะหลักการเขียนสรุปความซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ต้องอ่านเรื่องที่จะย่อหรือสรุปให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

2. พิจารณาสาระสำคัญแต่ละตอนจดแล้วบันทึกไว้

3. นำเนื้อหาส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่บันทึกไว้มาเรียบเรียงใหม่ ให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่าง

สั้นกะทัดรัด และครบถ้วน

4. ประการสุดท้ายอ่านทบทวนสาระที่สรุปว่าตรงกับเรื่องเดิมหรือไม่

ชลอ รอดลอย (2538) ได้จำแนกขั้นตอนการเขียนสรุปความไว้ดังนี้

1. การเริ่มต้น จะต้องฟังหรืออ่านอย่างเข้าใจ ถ้าเป็นการอ่าน ควรอ่านในตอนเริ่มต้น
อย่างน้อย 2 เที่ยว เพื่อให้ได้แนวความคิดหลัก ถ้าเป็นการฟังก็ควรมีสมาธิที่แน่วแน่ก่อนเสมอ

2. ขั้นคิด การอ่านควรคิดด้วยว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของเรื่อง และคิดต่อไปว่าจุด
สำคัญของเรื่องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้าง จุดสิ่งนั้น ๆ ไว้เป็นข้อความสั้น ๆ และคิดถึงวิธีสรุปความให้
กะทัดรัดและชัดเจน

3. ขั้นปฏิบัติการเขียน ควรเริ่มจากเขียนร่างข้อความสั้น ๆ ที่จดไว้นำมาชัดเจน
พร้อมทั้งเสริมแต่งข้อความที่สรุปให้เป็นภาษาที่ดี สื่อความได้ชัดเจน

ไพโรธ เลิศพิริยกุลม (2539) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการฝึกการเขียนสรุปความให้เกิดความ
ชำนาญ สามารถสรุปความได้อย่างแม่นยำและคล่องแคล่ว โดยฝึกตามขั้นตอน 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นพิจารณาสารว่ามีเนื้อหาเป็นอย่างไร รูปแบบของสารเป็นอะไร เช่น ถ้าเป็นบทสนทนาทำให้เปลี่ยนเป็นเรื่องเล่าธรรมดา และไม่ต้องเก็บรายละเอียดทั้งหมด

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นการย่อเนื้อหาของเรื่องจากเรื่องทั้งหมด ให้เหลือประมาณหนึ่งในสาม พร้อมทั้งคิดตั้งชื่อด้วย สิ่งที่สำคัญในการตั้งชื่อเรื่องคือ ต้องเป็นความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นสรุปเรื่องให้สั้นกะทัดรัด โดยหาข้อความหรือคำมาทดแทนประโยค หรือข้อความยาว ๆ ให้เหลือข้อความสั้น ๆ และปรับปรุงถ้อยคำและชื่อเรื่องให้กระชับรัดกุมกว่าเดิม และถือว่าเป็นขั้นสรุปความได้แล้ว

ขั้นที่ 4 เป็นขั้นสุดท้าย คือเป็นขั้นสรุปรวบยอดของเรื่องราวทั้งหมด ให้เหลือเฉพาะใจความสำคัญจริง ๆ หรือให้เหลือประเด็นหลักเพียงประเด็นเดียว ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ และเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุด

จากขั้นตอนการเขียนสรุปความที่นักการศึกษาได้เสนอแนะไว้ดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนสรุปความนั้น ผู้เขียนจะต้องอ่านหรือฟังเรื่องให้เข้าใจก่อน เพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่องมาเรียบเรียงใหม่ ด้วยสำนวนภาษาที่สั้น กะทัดรัด ให้ได้ความสื่อความหมายชัดเจน สามารถเก็บสาระได้ครบถ้วน ดังนั้น จากขั้นตอนดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาปรับเป็นขั้นตอนการเขียนสรุปความเพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. อ่านหรือฟังเรื่องราวอย่างน้อย 2 เที่ยว และจับประเด็นสำคัญของเรื่องให้ได้ว่า ใคร (อะไร) ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีผลอะไรเกิดขึ้น
2. พิจารณาเนื้อเรื่องทั้งหมด ว่าอะไรเป็นสาระสำคัญ อะไรเป็นส่วนประกอบรองลงมา
3. เก็บสาระที่เป็นประเด็นสำคัญเท่านั้นมาเรียบเรียงใหม่ ให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อให้ความกระชับไม่เยิ่นเย้อ
4. ความยาวของเรื่องที่สรุปให้ได้ประมาณ 1 ใน 3 ของเรื่องทั้งหมด
5. เรื่องที่นำมาสรุปถ้ามีคำราชาศัพท์เป็นคำสำคัญเมื่อสรุปแล้วก็ต้องใช้คำราชาศัพท์ หรือเป็นบทหรือยกรองก็ต้องให้เป็นบทหรือยกรอง และถ้าเป็นบทสนทนาที่ต้องสรุปเป็นแบบเล่าเรื่องธรรมดา
6. อ่านทบทวนสิ่งที่สรุปทั้งหมดอีกครั้งหนึ่งว่าตรงเรื่องเดิมหรือไม่
7. จัดเกลาภาษาที่สรุปแล้ว ให้เป็นภาษาที่สละสลวย และสื่อความหมายได้ชัดเจนและครบถ้วน

1.7 การประเมินผลความสามารถในการเขียน

การประเมินผลความสามารถในการเขียนถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะผู้ตรวจจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการตรวจ จึงจะทำให้การประเมินผลงานเขียนมีประสิทธิภาพและการเขียนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง จึงมีนักการศึกษาได้เสนอแนะหลักเกณฑ์ในการประเมินผลความสามารถในการเขียนที่น่าสนใจ ดังนี้

อัจฉรา วงศ์โสธร (2538) กล่าวว่า เกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการประเมินการเขียน ประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

1. ความถูกต้องด้านการใช้ภาษา ได้แก่ คำศัพท์ โครงสร้าง
2. ความเหมาะสมด้านการใช้ภาษา ได้แก่ คำศัพท์และสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์และประเภทของการเขียน ความชัดเจน กระชับได้ใจความ ไม่อ้อมค้อม และเยิ่นเย้อ
3. ความมีจุดเน้นของความคิดและการนำเสนอที่ชัดเจน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและความสมดุของการนำเสนอ
5. การใช้เทคนิควิธีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นนามธรรม และที่เป็นรูปธรรมที่เหมาะสม เช่น การเล่า การบรรยาย การใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
6. การนำเข้าสู่เรื่องได้อย่างน่าสนใจ
7. การดำเนินเรื่องอย่างสัมพันธ์กัน มีการสนับสนุนความคิด
8. การสรุปหรือบทส่งท้ายเรื่องให้เห็นประเด็น หรือการคิดความพาดพิงให้ประเด็นที่สรุปมีความหมายและความเกี่ยวข้องกับแนวคิดหรือแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ๆ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2526) ได้ให้เกณฑ์ในการวัดผลการเขียน 100 คะแนน การวัดผลมีการให้น้ำหนักแตกต่างกันไป ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง	5
2. คำนำ	10
3. สารเนื้อเรื่อง	40
4. สรุปหรือบทส่งท้าย	10
5. สำนวนภาษา ความต่อเนื่องของใจความ ความสละสลวย	20
6. รูปแบบ	5
7. ตัวสะกด วรรคตอน ความสะอาด	10

เฮช แอล จาคอบส์ (H. L. Jacobs, 1981) ได้เสนอแนะการตรวจงานเขียนโดยใช้เกณฑ์การประเมินที่เรียกว่า ESL Composition Profile ซึ่งเป็นวิธีการตรวจที่ละเอียดมาก โดยผู้ตรวจต้องตัดสินทั้งเรื่องว่า ผู้เขียนได้สื่อความคิดและความหมายในกระบวนการสื่อสารไปยังผู้อ่านตามที่มุ่งหวังได้หรือไม่ หมายความว่าผู้เขียนได้มีการรวบรวมข้อมูล และเรียบเรียงเรื่องราว โดยการทำให้ส่วนประกอบทางภาษาหลาย ๆ ส่วนสอดคล้องกัน ซึ่งวิธีการใช้ ESL Composition Profile ในการประเมินผลมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. เนื้อหา (Content)	30 คะแนน
2. การเรียบเรียงเรื่องราว (Organization)	20 คะแนน

3. คำศัพท์ (Vocabulary)	20 คะแนน
4. การใช้ภาษา (Language Use)	25 คะแนน
5. กลไกทางภาษา (Mechanics)	5 คะแนน

ในการนำเกณฑ์การประเมินงานเขียนไปใช้นั้น จาคอบส์ (Jacobs, 1981) ได้ให้แนวการตรวจในแต่ละองค์ประกอบไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านเนื้อหา โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- 1.1 การมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน หมายถึง มีความเข้าใจในหัวข้อเรื่องที่เขียน เลือกใช้ข้อมูลที่เป็นจริงหรือตรงกับหัวข้อเรื่อง มีเนื้อหาถูกต้องและมีความสัมพันธ์กันภายในเนื้อหา
- 1.2 เขียนได้ใจความ หมายถึง สามารถเขียนขยายใจความสำคัญมีเนื้อหาและรายละเอียดของเนื้อหาที่ชัดเจน สามารถแสดงออกถึงรายละเอียดของเนื้อหาที่ชัดเจนได้ด้วยการอธิบายประกอบตัวอย่าง มีการเปรียบเทียบการให้นิยาม เป็นต้น
- 1.3 เขียนขยายความต่อเนื่อง หมายถึง สามารถเขียนขยายหัวข้อเรื่องออกไปจนกว้างและครบถ้วน มีการให้เหตุผลในลักษณะของการเปรียบเทียบ การบอกข้อเท็จจริง การให้ตัวอย่างประกอบ

1.4 เนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียน หมายถึง ข้อมูลที่นำมาเขียนถูกต้องชัดเจนตรงกับหัวข้อเรื่อง ปราศจากข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง

2. องค์ประกอบด้านการเรียบเรียงเรื่องราว โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

2.1 เขียนได้สละสลวย หมายถึง การแสดงความคิดสั้นไหลจากความคิดหนึ่งไปยังอีกความคิดหนึ่ง มีการกล่าวนำและกล่าวสรุป เลือกใช้ถ้อยคำ วลี ประโยคที่สามารถขยายใจความของเรื่อง และสามารถเชื่อมความคิดถึงกันทั้งภายในย่อหน้าและระหว่างย่อหน้า

2.2 แสดงความคิดชัดเจนประกอบด้วยเหตุผล หมายถึง การแสดงความคิดเห็นตรงกับหัวข้อเรื่องและสัมพันธ์กันตลอดเรื่อง ประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าสนับสนุนและอยู่ในขอบเขตของหัวข้อเรื่อง

2.3 ความกะทัดรัด หมายถึง การแสดงความคิดตรงจุด กระชับตลอดเรื่อง โดยไม่ออกนอกศูนย์กลาง

2.4 เรียบเรียงความคิดดี หมายถึงสามารถแสดงความสัมพันธ์กันของความคิดอย่างชัดเจน ทั้งความคิดในย่อหน้าและความคิดที่เชื่อมต่อย่อหน้า

2.5 ลำดับความสมเหตุสมผล หมายถึง สามารถลำดับเหตุผลได้ถูกต้องมีพัฒนาการทางการใช้เหตุผล

2.6 ความต่อเนื่อง หมายถึง แต่ละย่อหน้า แสดงถึงจุดประสงค์เดียว และต่อเนื่องกันตลอดเรื่อง

3. องค์ประกอบด้านการใช้คำศัพท์ โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

3.1 การเลือกใช้คำได้ถูกต้อง หมายถึง มีการใช้คำได้อย่างถูกต้องตรงตาม ความคิดที่ต้องการแสดงออก สามารถเลือกสรรถ้อยคำ เพื่อนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องตรงกับตำแหน่งหน้าที่ของ คำ ใช้ถ้อยคำเหมาะสมถูกต้องกับบริบท เลือกใช้คำเหมือน คำตรงข้ามได้ถูกต้องกับความหมาย ใช้คำได้ หลหลายระดับความหมายในการแสดงความคิด

3.2 สื่อความหมายชัดเจน หมายถึง ใช้ถ้อยคำเหมาะสมกับเรื่อง เหมาะกับ ระดับของผู้อ่าน ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่อง ใช้คำเข้าใจง่ายและเป็นที่ยอมรับ และสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ ที่ก่อให้เกิดความประทับใจ

4. องค์ประกอบทางด้านการใช้ภาษา โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

4.1 การใช้รูปประโยคในการเขียน หมายถึง ประโยคที่ใช้ไม่ว่าจะเป็นประโยค ชั้นซ้อน หรือประโยคแบบง่าย ๆ จะมีรูปแบบที่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการใช้ประโยคชั้นซ้อน ได้ดี ใช้คำขยายได้ถูกต้อง วลี และประโยคขยายเหมาะสมกับหน้าที่และวางไว้ในตำแหน่งที่ถูกต้อง มุขยประโยค และอนุประโยคสามารถเชื่อมกัน โดยการใช้สันธานอย่างถูกต้อง มีการใช้คำสรรพนามได้ อย่างถูกต้องกับค่านามที่ใช้แทน

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคำในประโยค หมายถึง สามารถใช้คำต่าง ๆ ได้ อย่างถูกต้อง มีความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ประธานกับกริยา คำนามกับลักษณนาม คำกริยา กับคำ วิเศษณ์

5. องค์ประกอบด้านกาลโกตามนุษยา โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

5.1 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การเขียน หมายถึง สามารถสะกดคำได้ถูกต้อง ตามหลักการเขียน มีการแสดงความคิดที่ต่อเนื่องจากย่อหน้าหนึ่งไปยังอีกย่อหน้าหนึ่ง

5.2 ลายมือ หมายถึง ลายมืออ่านง่าย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร

แอน ไรมส์ (Ann Rimes , 1983) ได้เสนอวิธีตรวจงานเขียนของนักเรียนไว้ ดังนี้

1. ให้ข้อคิดเห็นหรือคำวิจารณ์ อาจออกมาในรูปของการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ นักเรียนเขียน การให้คำชมเชยในคุณภาพงานเขียน การตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อบกพร่องในงานเขียน และการให้คำแนะนำต่าง ๆ การให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับงานเขียนของนักเรียน วิธีนี้จะช่วยให้ นักเรียนพัฒนางานเขียนได้ดีขึ้นกว่าการแก้ไขข้อบกพร่องให้นักเรียนด้วยตัวครูเอง

2. ทราจงานกับนักเรียนที่เป็นเจ้าของงานเขียนนั้นตัวต่อตัว โดยใช้ให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่ เขาเขียนว่าเขาต้องการจะบอกอะไรในงานเขียน และอธิบายเกี่ยวกับคำศัพท์หรือโครงสร้างไวยากรณ์ที่ นักเรียนใช้ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่นักเรียนใช้ผิด และครูก็ชี้แจงหรือแนะนำการใช้ภาษาที่ถูกต้องได้

3. ทำรายการหัวข้อเรื่องการใช้ภาษาที่ได้เรียนไปแล้วในชั้นเรียน หรือหัวข้อการใช้ภาษาใด ๆ ก็ตามที่ครูต้องการให้มีในงานเขียน หรือคาดว่านักเรียนจะบกพร่องในเรื่องนั้น ๆ เมื่อตรวจงานเขียนของนักเรียนแล้วก็ตรวจดูว่านักเรียนแต่ละคนบกพร่องในเรื่องอะไรบ้างในรายการที่ทำไว้ แล้วส่งให้นักเรียนเป็นรายคนไป หรือจะรวบรวมข้อบกพร่องที่นักเรียนส่วนมากทำผิดเหมือนกันมาอธิบาย

4. ให้นักเรียนตรวจงานเขียนกันเอง อาจจะให้จับกลุ่มอภิปรายถึง คำศัพท์ การสะกดคำ และการใช้โครงสร้างไวยากรณ์ ตลอดจนแนวความคิดในการเขียนเรื่องนั้น ๆ หรืออาจจะให้นักเรียนเปลี่ยนกันตรวจงาน โดยจะให้แก้ข้อบกพร่องให้กันเลย หรือเพียงแต่ชี้ข้อบกพร่องให้ไปแก้เองก็ได้ หรือครูและนักเรียนช่วยกันตรวจไปพร้อม ๆ กันโดยครูเขียนข้อความที่ถูกต้องบนกระดาน พร้อมทั้งอธิบายในเรื่องคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ไปด้วย รวมทั้งตอบคำถามที่นักเรียนสงสัยด้วย

5. สอนให้นักเรียนตรวจงานเขียนด้วยตัวเองก่อนที่จะส่งงานเขียนที่สมบูรณ์ให้ครูตรวจในตอนท้าย โดยสอนให้นักเรียนเขียนร่างงานเขียน (Draft) คร่าว ๆ ก่อนแล้วจึงค่อย ๆ แก้ไขข้อบกพร่องจนมั่นใจว่าเป็นงานเขียนที่สมบูรณ์แล้วจึงส่งให้ครูตรวจ

นูบิวซี เจ ไอเกะ (Ndubuisi J. Ike, 1990) ได้เสนอรูปแบบการตรวจให้คะแนนและการประเมินงานเขียนไว้ว่า รูปแบบการให้คะแนนและการประเมินงานเขียนไว้ว่า รูปแบบการให้คะแนนจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ซึ่งมักใช้เป็นพื้นฐานในการตรวจให้คะแนนงานเขียน คือ เนื้อหา การเรียบเรียงความคิด สำนวนภาษา และความถูกต้องของกลไกในการเขียน ซึ่งจะต้องมีการกำหนดสัดส่วนของคะแนนในแต่ละด้าน ให้เหมาะสมว่าควรจะให้เท่าไรจากคะแนนเต็ม ตัวอย่าง เช่น ถ้าคะแนนเต็มทั้งหมดเท่ากับ 40 คะแนน อาจจะให้ด้านเนื้อหา 10 คะแนน การเรียบเรียงความคิด 5 คะแนน สำนวนภาษา 15 คะแนน และกลไกในการเขียน 10 คะแนน วิธีนี้นอกจากจะช่วยให้ครูให้คะแนนอย่างเป็นปรนัยแล้ว ยังเป็นการกระจายคะแนนอย่างเป็นสัดส่วนและในการประเมินอาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

คะแนนระหว่าง	35-40	ได้ A
คะแนนระหว่าง	30-34	ได้ AB
คะแนนระหว่าง	25-29	ได้ B
คะแนนระหว่าง	20-24	ได้ BC
คะแนนระหว่าง	15-19	ได้ C
คะแนนระหว่าง	10-14	ได้ CD
คะแนนตั้งแต่	9 ลงมา	ได้ F

เจ บี ฮีตัน (J. B. Heaton, 1990) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเรียงความไว้ดังนี้

การให้คะแนนเรียงความมีวิธีการให้คะแนนใหญ่ ๆ อยู่ 3 วิธี

1. วิธีการนับคำผิด ให้นับคำผิดที่นักเรียนเขียน โดยพิจารณาจากคำทั้งหมดที่กำหนดให้เขียน สิ่งสำคัญที่ให้คะแนนคำที่ไม่ควรละเลย คือ เนื้อหา การใช้ภาษา และจุดประสงค์ของการเขียนมาประกอบการให้คะแนน

2. วิธีการวิเคราะห์ เป็นวิธีที่ดีมีประโยชน์ให้นักเรียนรู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติ โดยแยกรายละเอียดตามที่เราต้องการให้คะแนนคือ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ไวยากรณ์ คำศัพท์ เนื้อหา และตัวสะกด ในแต่ละหัวข้ออาจให้คะแนน 5-6 คะแนน โดยมีรายละเอียดการให้คะแนน ดังต่อไปนี้

1) ความคล่องแคล่วในการสื่อความหมาย

การเขียนสื่อความหมายได้เข้าใจง่ายมาก ใช้ประโยคความซ้อนและประโยคใจความเดียว สมเหตุสมผลมาก ให้ 5 คะแนน

การเขียนสื่อความหมายมีข้อบกพร่องน้อยมาก ส่วนมากเข้าใจง่าย ใช้ประโยคความซ้อนเล็กน้อย สมเหตุสมผล ให้ 4 คะแนน

การเขียนสื่อความหมายได้พอสมควร ส่วนมากใช้ประโยคใจความเดียวสมเหตุสมผลพอสมควร ให้ 3 คะแนน

การเขียนสื่อความหมายบกพร่องและสับสน ใช้ประโยคสับสนเป็นส่วนใหญ่ ใช้ประโยคง่าย ๆ ใจความเดียว ให้ 2 คะแนน

การเขียนสื่อความหมายบกพร่องมาก อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ ไม่น่าสนใจ ใช้ประโยคง่าย ๆ ทั้งหมด ใช้ประโยคสับสน ใช้คำว่า "และ" มากเกินไป ให้ 1 คะแนน

2) ไวยากรณ์

การใช้ไวยากรณ์ในประโยคย่อย ผิด 1 หรือ 2 ที่ ให้ 5 คะแนน

การใช้ไวยากรณ์ในประโยคผิดพลาดเล็กน้อย ทั้งคำบุพบท คำวิเศษณ์ เป็นต้น ให้ 4 คะแนน

การใช้ไวยากรณ์ในประโยคหลัก ผิด 1 หรือ 2 ที่ ประโยคย่อยผิดพลาดเล็กน้อย ให้ 3 คะแนน

ส่วนใหญ่การใช้ไวยากรณ์ผิดพลาด มีความเข้าใจยาก มีข้อบกพร่องในการผูกประโยค ให้ 2 คะแนน

การใช้ไวยากรณ์มีข้อผิดพลาดมาก ไม่สามารถผูกประโยคได้จนทำให้ไม่เข้าใจเรื่องได้ ให้ 1 คะแนน

3) คำศัพท์

มีความรู้ในการใช้คำศัพท์ได้อย่างกว้างขวาง ให้ 5 คะแนน

ส่วนใหญ่ใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม ใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน และใช้คำอ้อมค้อม ให้ 4 คะแนน

ใช้คำศัพท์อย่างถูกต้องเหมาะสมบ้างแต่จำกัดคำศัพท์ที่ใช้ ใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน และใช้คำอ้อมค้อมเล็กน้อย ให้ 3 คะแนน

จำกัดการใช้คำศัพท์ บางครั้งใช้ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องและได้ความหมายเพียงเล็กน้อย ให้ 2 คะแนน

จำกัดการใช้คำศัพท์มากขึ้น การใช้คำศัพท์ไม่เหมาะสมไม่สามารถสื่อสารได้ ให้ 1 คะแนน

4) การสะกดคำ

การสะกดคำถูกต้อง ให้ 5 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดเพียงเล็กน้อย ผิด 1 หรือ 2 ที่ ให้ 4 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดหลายที่ แต่ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนเข้าใจได้พอสมควร ให้ 3 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดหลายที่ บางครั้งไม่สามารถสื่อความหมายได้เข้าใจ ให้ 2 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดมากจนไม่สามารถเข้าใจความหมาย ทำให้สื่อความหมายได้ยาก ให้ 1 คะแนน

3. วิธีการใช้ความรู้สึก วิธีการนี้ไม่เห็นรายละเอียดมากนักจะดูเนื้อหารวม วิธีนี้ผู้ตรวจใช้ความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งถือว่ามีความลำเอียง เพื่อให้เกิดความเที่ยงในการตรวจ ต้องให้ผู้ตรวจร่วมกัน 3 คน จึงนำมาหาค่าเฉลี่ย

สรุปได้ว่าเกณฑ์การประเมินการเขียน นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนะเกณฑ์การตรวจการเขียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมในการตรวจให้คะแนน ส่วนมากจะให้คะแนนแตกต่างกันตามความสำคัญตามลำดับ คือ เนื้อหา การใช้ภาษา คำศัพท์ กลไกการเขียน และรูปแบบของการเขียน จากรายละเอียดในเรื่องของเกณฑ์การตรวจให้คะแนนงานเขียนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบของ เอส แอล จาคอบส์ และ เจ บี ฮีตัน เป็นวิธีการตรวจงานเขียนที่มีลักษณะยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ ในแต่ละระดับที่ผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกันนั้น สามารถปรับการแบ่งองค์ประกอบย่อยที่จะประเมินหรือปรับน้ำหนักคะแนนที่ให้ในแต่ละองค์ประกอบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ผู้วิจัยจึงนำเกณฑ์การตรวจงานเขียนของ เอส แอล จาคอบส์ และรูปแบบเกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนของ เจ บี ฮีตัน มาปรับใช้ในการตรวจให้คะแนนการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนในการทำวิจัย โดยแบ่งองค์ประกอบการเขียนสรุปความดังนี้

1. เนื้อหา	5 คะแนน
2. การเรียบเรียงเรื่องราว	5 คะแนน
3. การใช้ภาษา	5 คะแนน
4. กลไกการใช้ภาษา	5 คะแนน

สำหรับเกณฑ์การตรวจให้คะแนนและระดับความสามารถขององค์ประกอบในการเขียนสรุปความภาษาไทยแต่ละด้าน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. ระดับดีมาก	5 คะแนน
2. ระดับดี	4 คะแนน
3. ระดับปานกลาง	3 คะแนน
4. ระดับอ่อน	2 คะแนน
5. ระดับอ่อนมาก	1 คะแนน

2. การฟัง

2.1 ความหมายและความสำคัญของการฟัง

ในปัจจุบันการฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญมาก เนื่องจากเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เพราะหูของเราพร้อมที่จะรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องใช้การฟังอย่างมาก นอกจากนี้ การฟังยังเป็นพื้นฐานในการเรียน พูด อ่าน และเขียน ผู้ที่มีความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะได้รับประโยชน์เต็มทีจากการฟัง ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงการฟังไว้ดังนี้

ชลธิรา กลัดอยู่ (2517) ได้ให้ความหมายของการฟังไว้ สรุปได้ คือ การฟังแปลว่าได้ยินแล้ว ได้ฟังแล้ว เป็นหัวใจสำคัญประการแรกในหัวใจนักปราชญ์ คือ "สุด" การฟังจึงนับได้ว่าเป็นการเสริมความรู้ได้อย่างกว้างขวางทางหนึ่งนอกเหนือจากการอ่าน เพราะทั้งการอ่านและการฟัง เป็นขบวนการที่เรา รับเอาข้อมูลหรือความรู้เข้ามาทางสมอง

นพดล จันทรพิชญ (2531) ได้กล่าวถึงความหมายของการฟังไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า การฟัง หมายถึง การที่มนุษย์ได้ยินเรื่องราวโดยผ่านประสาทสัมผัสทางหู อาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ได้ ถ้าเรื่องราวที่ฟังเป็นเรื่องที่สื่อความหมายได้ และมนุษย์สามารถนำไปคิดหรือปฏิบัติได้ถูกถือว่าเป็นกระบวนการฟังที่สมบูรณ์

สนิท สัตโยภาส (2538) ได้กล่าวถึงความหมายของการฟังว่า การฟัง หมายถึง การที่เราได้ยินเสียงของถ้อยคำ พร้อมทั้งติดตามเรื่องราวที่ได้ยินจนเกิดความเข้าใจ สามารถจับใจความสำคัญแล้วนำไปใช้ตรงต่อได้

จากความหมายของการฟังดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การฟังเป็นขบวนการที่เรารับเอาข้อมูลหรือความรู้เข้ามาในสมอง ซึ่งรับเข้ามาทางหูโดยการฟัง จนกระทั่งมีการรับรู้แล้วเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปคิด นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งถือว่าเป็นขบวนการฟังที่สมบูรณ์

เนื่องจากการฟังเป็นเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เราจะได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ จากบุคคลรอบ ๆ ตัวเราหรือฟังข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น การฟังมากทำให้คนมีความรู้มาก จนกล่าวได้ว่า ผู้รู้จักฟังเป็นผู้ฉลาดและถ้าฟังอย่างถูกวิธีก็จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ฉะนั้นการฟังจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟังไว้ดังนี้

นพดล จันทรเพ็ญ (2531) กล่าวถึงความสำคัญของการฟังสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การฟังทำให้คนรอบรู้ เป็นการส่งเสริมปัญญา
2. ผู้ฟังมากจะได้แนวความคิดและความรอบรู้ไปใช้ในการพูด การเขียนด้วย
3. ผู้รู้จักฟังจะเกิดความสุขในชีวิตประจำวัน เช่นเลือกฟังรายการที่มีสาระและบันเทิง

ก็จะเกิดประโยชน์เป็นการพักผ่อนหย่อนใจได้ด้วย

ธิดา โมสิกรัตน์ (2532) ได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของการฟังว่า การฟังจะช่วยพัฒนาสมรรถภาพของการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ กล่าวคือ การฟังช่วยให้ผู้ฟังเรียนรู้ และมีความรู้อย่างกว้างขวาง มีความมั่นใจในตนเอง กล่าวพูดกล้าแสดงออกมากขึ้นและสามารถนำไปพัฒนาสมรรถภาพการอ่านการเขียนของตนอีกด้วย การฟังเป็นพื้นฐานให้เกิดสมรรถภาพทางความคิด ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มพรรย์ (2538) ได้กล่าวถึงความสำคัญการฟังไว้เช่นกันว่า ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนและการแนะแนวในด้านการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนก็จะมีความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับประโยชน์เต็มที่จากการฟัง หากนักเรียนขาดการฝึกทักษะแล้วก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังเท่าที่ควร

เจมส์ แอล บราวน์ (James L. Brown, 1984) ได้กล่าวถึงความสำคัญการฟังที่สอดคล้องกันว่า การฟังเป็นทักษะแรกที่เกิดตามธรรมชาติและเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาความสามารถในทักษะอื่น คือ ทักษะการพูด การอ่าน และการเขียน หากบุคคลใดมีความสามารถในการฟังสูง ความสามารถในทักษะอื่นก็จะสูงไปด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟังจึงเป็นการรับรู้เรื่องราวและการรับความรู้ นับว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญที่จะสร้างเสริมปัญญาของมนุษย์ ในชีวิตประจำวันมนุษย์เราส่วนใหญ่จะใช้การฟังมากที่สุด ฉะนั้นการฟังจึงเป็นทักษะการรับรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง จึงต้องมีการฝึกฝนการฟังและปรับปรุงการฟังให้ดี หากไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การฟังก็จะบกพร่องและก็จะนำเรื่องราวที่ฟังนั้นไปสรุปผิด ๆ ถูก ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การฟังมีบทบาทสำคัญยิ่ง ที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันซึ่งในหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ได้กำหนดจุดประสงค์ของการฟังไว้อย่างชัดเจน สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้สอนการฟังไว้ดังนี้

ท 101 ภาษาไทย และ ท 102 ภาษาไทย ฝึกการฟังโดย ฟังการอธิบาย เรื่องเล่า นิทาน ข่าว บทความ เพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญ แยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง

ท 203 ภาษาไทย และ ท 204 ภาษาไทย ฝึกการฟังโดย ฟังคำบรรยาย พระธรรมเทศนา โอวาท การอภิปราย คำปราศรัย แถลงการณ์ การสนทนา ข่าว บทความ บทวิจารณ์ เพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญและใจความรอง บอกเจตนาของผู้ส่งสารและวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งที่ฟังได้

ท 305 ภาษาไทย และ ท 306 ภาษาไทย ฝึกการฟังโดย ฟังข้อความและเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว เพื่อให้สามารถฟังอย่างมีวิจารณญาณ แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ วิเคราะห์และวินิจฉัยได้อย่างมีเหตุผล

2.2 ประเภทของการฟัง

โดยทั่วไปการฟังของคนเรานั้นมักเป็นการฟังเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่ต้องการสนทนาโต้ตอบ บางครั้งอาจมีการโต้ตอบแสดงความคิดเห็น เช่น การสนทนาพูดคุย การติดต่อสื่อสารกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการฟัง มีนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการฟังไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522) แบ่งประเภทของการฟังตามจุดมุ่งหมาย

3 ประเภท คือ

1. ฟังเพื่อความรอบรู้ จะต้องตั้งใจฟังเรื่องราวอย่างเข้าใจ
2. ฟังเพื่อความซาบซึ้งในคุณค่า ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด
3. ฟังอย่างมีวิจารณญาณ ผู้ฟังต้องพิจารณาจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็นของผู้พูด

เหตุผล การลำดับเรื่องราว การใช้สำนวนโวหาร

ยรรยง มีสติ (2525) กล่าวถึงประเภทของการฟังว่า การฟังมีหลายประเภท เช่น ฟังนิทาน ฟังโฆษณา ฟังเพลง ฟังอธิบาย ฟังบรรยาย ฟังการสนทนา ฟังการสัมภาษณ์ ฯลฯ ซึ่งจุดมุ่งหมายในการฟังโดยทั่วไปก็คือ การฟังให้เข้าใจนั่นเอง

สนิท ตั้งทวี (2529) แบ่งประเภทของการฟังตามแหล่งที่มาของการสื่อสาร ได้ 3 ประเภท คือ

1. ฟังโดยผู้ฟังมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร เช่น การทักทาย สนทนา การประชุม การอภิปราย เป็นต้น

2. ฟังโดยผู้ฟังไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร คือการฟังจากการพูดของบุคคลในโอกาสต่าง ๆ

3. ฟังโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

พอล ซี เบอว์นส์ (Paul C. Burns, 1971) ได้แบ่งประเภทของการฟังตามจุดมุ่งหมายไว้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ฟังเพื่อความซาบซึ้ง (Appreciative Listening) เป็นการฟังเพื่อติดตามเนื้อเรื่องด้วยความพอใจ

2. ฟังเพื่อสาระ (Informational Listening) เป็นการฟังเพื่อหาคำตอบของเรื่องที่ต้องการ เพื่อเก็บใจความสำคัญของเรื่อง หรือเพื่อตอบคำถาม

3. ฟังวิเคราะห์ วิจารณ์ (Critical Listening) เป็นการฟังเพื่อแยกแยะข้อมูลข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จุดประสงค์ของผู้พูด

ลาร์รี่ ดี เคนเนดี (Larry D. Kennedy, 1975) แบ่งประเภทของการฟังสรุปได้ดังนี้

1. การฟังแบบธรรมดา (Simple Listening) เป็นการฟังเพื่อสนทนาทั่วไป

2. การฟังเพื่อหาข้อเท็จจริง (Discriminative Listening) ฟังแล้วแยกได้ว่าส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง

3. การฟังเพื่อพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่นการฟังเรื่องเล่า

4. การฟังเพื่อให้ได้ข้อมูล (Listening for Information) เช่นการฟังเพื่อตอบคำถาม การฟังประกาศ

5. การฟังเพื่อลำดับความคิด (Listening to Organize Ideas) คือผู้ฟังฟังการอภิปรายแล้วพิจารณาความคิดเห็นของผู้อภิปราย

6. การฟังอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Listening) คือการฟังแล้วพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

7. การฟังแบบสร้างสรรค์ (Creative Listening) เช่นการฟังเพลง ฟังการแสดงต่าง ๆ แล้วเกิดจินตนาการ

จูดิธ เอ ชิเคแดนซ์ และคณะ (Judith A. Schickedenz and others, 1977) ได้แบ่งประเภทการฟังไว้ 4 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การฟังแบบไม่เอาใจใส่ (Marginal Listening) เป็นการฟังสองอย่างพร้อมกัน เช่น ฟังเพลงในขณะที่กำลังเล่น

2. การฟังแบบซาบซึ้ง (Appreciative Listening) เป็นการฟังที่เด็กตั้งใจ เพราะสิ่งที่ฟังนั้นสนุกสนานความเบิกบานมาให้ ใช้สมาธิเพียงเล็กน้อยหรือไม่ต้องใช้เลย เช่น เมื่อฟังดนตรี ละคร

3. การฟังแบบตั้งใจ (Attentive Listening) เป็นการฟังที่ต้องกำจัดสิ่งรบกวนให้หมด เพื่อเด็กจะได้สามารถฟังความสนใจไปในสิ่งที่ฟังอย่างแท้จริง เช่น การฟังวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ

4. การฟังแบบวิเคราะห์ (Analytical Listening) เป็นการฟังที่ซับซ้อนที่สุด ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องการตอบสนองจากผู้ฟังเท่านั้น แต่เริ่มจากการฟังแบบไม่เอาใจใส่ ฟังแบบซบเซาซึ่งฟังแบบตั้งใจ จากนั้นจึงเป็นการฟังแบบวิเคราะห์ ซึ่งเมื่อถึงขั้นนี้แล้วผู้ฟังต้องฟังแล้วชั่งน้ำหนักข้อมูลข่าวสาร หาเหตุผลสนับสนุน หรือหาหลักฐานมาขัดแย้งแล้วตัดสินใจจนสามารถอ้างอิงได้ในที่สุด

จากการแบ่งประเภทการฟังดังกล่าว นักการศึกษาได้แบ่งประเภทการฟังแตกต่างกันออกไปตามจุดมุ่งหมายของการฟังและวิธีการฟัง เช่น การฟังประเภทนิทาน ฟังเพื่อความบันเทิง เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์หรือเพื่อเป็นคติเตือนใจ ซึ่งมีวิธีการฟัง คือปล่อยอารมณ์และทำให้คลายเครียด เป็นต้น แต่การฟังจะเป็นการฟังประเภทใดก็ตามจะต้องฟังให้เข้าใจนั่นเอง

2.3 จุดมุ่งหมายของการฟัง

ผู้ที่จะเป็นนักฟังที่ดีมีทักษะในการฟัง ย่อมต้องฝึกตนเองอยู่เสมอและการฟังที่ดีนั้นผู้ฟังควรตั้งจุดมุ่งหมายในการฟังของตนเองให้แน่นอนว่า ต้องการฟังเรื่องราวนั้น ๆ เพื่ออะไร จึงจะทำให้การฟังของคนแต่ละครั้งประสบผลตามที่ตนตั้งจุดมุ่งหมายไว้ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการฟังไว้แตกต่างกันไป ดังนี้

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฟังไว้ 5 ประการสรุปได้ดังนี้

1. ฟังเพื่อความรู้ คือฟังแล้วจำและระลึกเรื่องที่ฟังได้
2. ฟังเพื่อความเข้าใจ คือจับใจความสำคัญของเรื่องได้จากการแปลความ การตีความ การสรุปหรือย่อความ และการขยายความ
3. ฟังเพื่อนำไปใช้ คือการนำความรู้ที่ได้ฟังมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน
4. ฟังเพื่อวิเคราะห์ คือการแยกแยะเรื่องราวเป็นส่วนย่อยเพื่อดูว่าส่วนใดสำคัญหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็น
5. ฟังอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการใช้ดุลยพินิจหาเหตุผล โดยอาศัยการวิเคราะห์เป็นพื้นฐาน

สนิท ดั่งทวี (2529) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฟังไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. ฟังเพื่อให้เกิดความรู้และความรอบรู้

1.1 ฟังเพื่อให้เกิดความรู้ ต้องรู้จักจับใจความของสิ่งที่ได้ฟังแล้วบันทึกไว้

1.2 ฟังเพื่อให้เกิดความรอบรู้ ต้องฟังแล้วจับประเด็นสำคัญของเรื่องโดย

การพินิจและประเมินค่าของสาร

2. ฟังเพื่อความเพลิดเพลินและซาบซึ้ง เป็นการฟังด้วยความชื่นชอบ ฟังแล้วสนุก

เกิดจินตนาการมีความคิดสร้างสรรค์

นพดล จัทรเพ็ญ (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฟังโดยทั่วไปแล้วมี 3 ประการ

ดังนี้

1. ฟังเพื่อให้เกิดความรู้และเพื่อเข้าใจในเจตนาคติของผู้พูด

2. ฟังเพื่อให้เกิดความคิด

3. ฟังเพื่อให้เกิดความบันเทิง

จากจุดมุ่งหมายของการฟังดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการฟังอะไรก็ตามผู้ฟังจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ทุกครั้ง เพื่อจะทำให้การฟังบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและที่สำคัญที่สุด คือฟังแล้วต้องได้รับความรู้ความเข้าใจ หรือความบันเทิง หรือเกิดความคิดสร้างสรรค์แต่ต้องไม่ลืมว่าสิ่งที่จะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความคิดและความบันเทิงได้นั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ การที่เราฟังอย่างมีความเข้าใจก็คือ จับใจความสำคัญให้ได้

3. การอ่าน

3.1 ความหมายและความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เพราะการอ่านจะช่วยสร้างเสริมความรู้ ความคิด ทักษะคติและค่านิยม รวมทั้งแนวการประพฤติปฏิบัติให้แก่มนุษย์ การอ่านจึงมีผลต่อประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา นอกจากนี้ยังทำให้มนุษย์เข้าใจความเป็นมนุษย์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยเหตุนี้การอ่านหนังสือจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์ต้องทำและควรทำเป็นประจำเสมือนหนึ่งอาหารที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

เนื่องจากการอ่าน เป็นเรื่องสำคัญ และมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ได้มีผู้สนใจศึกษาให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัตน์ (2534) ให้ความหมายการอ่านไว้ว่า "การอ่านคือ การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือหนังสือ โดยผู้อ่านรับรู้ว่าคุณเขียนได้ส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความหมายและความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ผู้เขียนตั้งใจแสดงความคิดอย่างไร มีความหมายอย่างไรและเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง"

สนิท ตั้งทวี (2536) ให้นิยามการอ่านว่า "การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของ ตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด แล้วนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งตัวอักษรเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูดและคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกทีหนึ่ง ฉะนั้นหัวใจของการอ่าน จึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในความนั้น"

มาลินี ชาญศิลป์ (2537) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่าน ว่า "การอ่าน คือ การเข้าใจหนังสือด้วยการสังเกต และพิจารณานั้นเอง"

นิติมา พรหมเกษตริรินทร์ (2538) ให้ความหมายของการอ่านว่า "การอ่านเป็นกระบวนการสื่อความหมายโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและข่าวสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน"

พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ (2539) กล่าวว่า "การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร ออกมาเป็นความคิดและนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ"

นักการศึกษาต่างประเทศซึ่งเชี่ยวชาญด้านการอ่านและการสอนอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

ลาร์รี เอ แฮร์ริส และ คาร์ล บี สมิท (Larry A. Harris and Carl B. Smith, 1986) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า "การอ่าน คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับตัวอักษร โดยผ่านการคิด ซึ่งได้รับการชี้นำจากจุดประสงค์การอ่าน"

จูเลีย วิลเลียมส์ (Julia Williams, 1988) กล่าวว่า "การอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ และการตีความ ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อความที่อ่าน ผู้อ่านสามารถที่จะตีความจากเรื่องที่อ่านได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของผู้อ่าน รวมทั้งการทำนายความหมายของผู้อ่านด้วย"

เคนเนท กู๊ดแมน (Kenneth Goodman, 1988) กล่าวว่า "การอ่านเป็นการอภิปรายร่วมกันโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน โดยมีการปฏิสัมพันธ์ในสาระสำคัญระหว่างภาษาและความคิดในการอ่าน คือ ผู้เขียนถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาและผู้อ่านแปลออกมาเป็นความคิด"

เดวิด เจ คูเปอร์ และคนอื่น ๆ (David J. Cooper and others, 1988) กล่าวถึงการอ่านว่า "การอ่าน คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับเนื้อหา เพื่อจัดรูปแบบของความหมาย โดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน เป็นกระบวนการในการสร้างความหมายจากเนื้อหานั้น"

มาร์กาเรต แอน ริเชค และคนอื่น ๆ (Margaret Ann Richek and Others, 1989) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่าน คือ กระบวนการของการสร้างความหมายผ่านการปฏิสัมพันธ์ ที่มีอยู่ตลอดเวลาระหว่างผู้อ่าน เนื้อหาและบริบทของสถานการณ์แห่งการอ่าน"

เอ มอร์ริส และ เอ็น สจิวท์ โดริ (A. Morris and N. Stewart Dore, 1989) กล่าวถึงการอ่านว่า "การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกเสนอไว้ในรูปรหัสพิเศษ ผู้เขียนเป็นผู้ส่งข่าว ผู้อ่านจึงเป็นผู้แปลรหัสเหล่านั้นตามความรู้และประสบการณ์เดิมของตนอันจะก่อให้เกิดการนำไปสู่เป้าหมายหลักของการอ่านที่ว่า ผู้อ่านต้องคิดเป็นและเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน"

สรุปได้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน หรือการสื่อความหมายระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยผู้เขียนจะสื่อออกมาเป็นตัวอักษรถึงผู้อ่านโดยผ่านการคิดและการตีความ ซึ่งผู้อ่านต้องมีพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและความรู้ทางภาษาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายตัวอักษรนั้น ๆ

เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิต ให้ประโยชน์ในด้านการเรียน การประกอบอาชีพและการพัฒนาประเทศ ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

นิรันดร์ กุสทนนท์ (2530) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า "การอ่านออกทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้นั้นมาใช้กับชีวิตอาชีพการงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนที่อ่านได้จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความรู้จะช่วยพัฒนาคนแล้วคนไปช่วยพัฒนาประเทศอีกทอดหนึ่ง"

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า "ใครอ่านมากคนนั้นได้รับทรัพย์ทางปัญญา มาก ยิ่งได้อ่านหนังสือที่มีคุณภาพสูงเป็นประจำคุณสมบัติทางปัญญาที่ได้รับก็ติดตามไปด้วย"

สุปราณี พงศิการณ (2533) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ดังนี้ การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของคนไทยในยุคปัจจุบันยิ่งกว่ายุคที่ผ่านมามาก เพราะความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีคำเปรียบเทียบกับว่า "ผู้ที่ไม่อ่านหนังสือคือผู้ที่ปิดขังตัวเองอยู่ในบ้านคงรู้นต์โลกแคบ ๆ ในบ้านตัวเองเท่านั้น ส่วนผู้ที่อ่านหนังสือคือผู้ที่เปิดประตูหน้าต่าง ทางออกไปสู่โลกข้างนอก ซึ่งเต็มไปด้วยความรู้และความคิดอันหาที่สุดมิได้ ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอ่าน เพื่อให้สามารถปรับปรุงตัวให้ทันต่อความเคลื่อนไหวของสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยวิธีการที่ดีที่สุด คือ การให้เขาได้อ่านเอง คิดเอง กลั่นกรองเองและวินิจฉัยอย่างอิสระเสรีที่สุด"

สมิตรา อังวัฒนากุล (2535) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า "ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งต่อชีวิตของคนเรา เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่ความรู้ทั้งปวง ทำให้ได้รับรู้ข่าวสาร ช่วยเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์และช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินต่าง ๆ ทักษะการอ่าน

จึงเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ที่สุด สำหรับแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม

ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ คือ

โธมัส จี ดีไวท์ (Thomas G. Devine, 1986) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน แม้ปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีและสื่อ ที่ให้ความรู้ด้านอื่น ๆ มากมายก็ตาม แต่ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านย่อมจะได้เปรียบและประสบความสำเร็จมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับการอ่านเอกสาร หนังสือและอื่น ๆ ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านอาชีพ ด้านการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน

ยู บี จีเบนเนดีโอ (U. B. Gbenedio, 1986) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านพอสรุปได้ว่า ปัจจุบันนี้การสื่อสารมีความก้าวหน้า มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาใช้เพื่อการสื่อสารมากมาย แต่สิ่งพิมพ์ก็ยังคงมีความสำคัญในระบบการติดต่อสื่อสารทั่วโลก ถ้าปราศจากสิ่งพิมพ์หรือตำราต่าง ๆ ก็คงไม่เกิดความก้าวหน้าทางการศึกษา หรือเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ที่สำคัญ เพราะฉะนั้นการอ่านจึงเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทั้งด้านการศึกษาความรู้ การพัฒนา และเพิ่มพูนประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อความบันเทิง

จากข้อความที่กล่าว จึงสรุปได้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันนี้ ซึ่งใช้ติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและแสวงหาความรู้ เพื่อนำความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และนำไปพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

3.2 จุดมุ่งหมายในการอ่าน

การอ่าน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ได้ในทุกสาขาอาชีพ ที่แตกต่างกัน ออกไปตามความคาดหวังไว้ก่อนลงมืออ่าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามต้องการ ตามความจำเป็นและความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านที่แตกต่างกันไว้ ดังนี้

อัมพร สุทธิเกษม (2520) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 3 ประการ

1. อ่านเพื่อความบันเทิงใจหรือพักผ่อน
2. อ่านเพื่อความรู้ ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่อ่านพอสมควรและต้องมีการจับใจความสำคัญของเรื่อง มีการจดบันทึกไว้และบางที่อาจอาศัยการท่องด้วย

3. อ่านเพื่อเสริมความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ต้องตั้งปัญหาถามตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่านและตอบคำถามให้ตัวเอง

ประกาศริ สิธำไพ (2524) ได้กล่าวว่ำความมุ่งหมายในการอ่านมีหลายประการ คือ

1. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
2. อ่านเพื่อได้เนื้อหาช่วยให้เกิดการเรียนรู้
3. เพื่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อสร้างจินตนาการ
5. ปลุกใจให้กล้าหาญต่อสู้ชีวิตต่อไปตามเรื่องที้อ่าน
6. อ่านเพื่อวิจารณ์หรือปฏิบัติคณัหนังสือ

สมิท ตั้งหวี (2525) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริง การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านทีรววดเร็ว ต้องการคำตอบสั้น ๆ หรือเพียงข้อความทีสำคัญ เช่น การอ่านป้ายประกาศ ข้อความโฆษณา การอ่านพาดหัวข่าว เป็นต้น
2. อ่านเพื่อแสวงหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมทีอยู่รอบตัว มนุษย์จำเป็นต้องหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และสติปัญญา การอ่านหนังสือทุกชนิดจะช่วยให้มีเจตคติต่อโลกในมุมกว้าง เกิดทัศนะทีกว้างไกล ทันเหตุการณ์ได้เรียนรู้ทีชนะใหม่ ๆ รวมถึงการเข้าใจปัญหาและสามารถแก้ปัญหาทีเกิดขึ้นได้
3. อ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านเพื่อให้ได้ความรู้นำมาเป็นประโยชน์ในการเรียน การอ่านและอาชีพ สิ่งพิมพ์ทีจะให้ประโยชน์ดังกล่าวคือ หนังสือตำรา วิชาการสาขาต่าง ๆ หนังสือคู่มือ หนังสืออ้างอิงและวารสารวิชาการ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจลักษณะของหนังสือและสิ่งพิมพ์ดังกล่าว ตลอดจนวิธีอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์นั้น ๆ
4. อ่านเพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติ มนุษย์มีความต้องการทางธรรมชาติ คือ ต้องการความรักความมั่นคงในชีวิต เป็นที่ยอมรับของสังคม ได้รับความนับถือและประสบความสำเร็จในชีวิต การอ่านหนังสือจะช่วยตอบสนองสิ่งเหล่านี้ได้ โดยทำให้รู้จักตนเองดีขึ้นมีความคิดกว้างขวาง มีแนวทางดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สามารถปรับปรุงตนเองให้อยู่ในสังคมได้ดีและเข้ากับคนอื่นได้ มีความรู้ความสามารถในอาชีพการงานและประสบความสำเร็จในชีวิต
5. อ่านเพื่อการพักผ่อนและความความบันเทิง มีกิจกรรมหลายอย่างทีจะกระทำเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิง แต่วิธีทีสะดวกและประหยัดทีสุดคือการอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือบางประการจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้ ซึ่งถือว่ำเป็นการพักผ่อนทางสมองทางหนึ่ง เช่น การอ่านหนังสือบันเทิงคดี สารคดีท่องเที่ยว วารณคดี หนังสือประเภทต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน

นพดล จันทร์เพ็ญ (2531) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อมุ่งให้ได้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเนื้อหานั้นๆ โดยผู้อ่านอาจจะต้องการศึกษาหาความรู้โดยละเอียดหรือโดยย่อก็ได้ การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้นี้มักใช้ในการอ่านตำราวิชาการต่างๆ หรืออ่านงานเขียนเฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษาเข้าใจ
2. เพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ผู้อ่านมุ่งที่ความผ่อนคลายอารมณ์ ความเพลิดเพลินที่เกิดจากการอ่าน อันได้แก่การอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย หรือสารคดี เช่น สารคดีท่องเที่ยว วรรณคดีและวารสาร นิตยสารที่ประกอบด้วยเรื่องราวในแนวสารบันเทิงต่างๆ การอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เป็นการอ่านที่ใช้มากในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป
3. เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ หมายถึง การคิดค้นในเรื่องที่ตนสนใจเป็นพิเศษ
4. เพื่อฝึกทักษะในการอ่านออกเสียง เป็นการฝึกฝนตนเองในการอ่านออกเสียง เพื่อให้ผู้อื่นฟังแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจหรือความซาบซึ้งในอรรถรส ทั้งนี้แล้วแต่ประเภทของงานเขียน ส่วนผู้อ่านนั้นมุ่งที่การฝึกฝนการอ่านออกเสียงของตนให้ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสมตามประเภทของงานเขียนที่นำมาอ่าน

นอกจากนี้ นักการศึกษาต่างประเทศ ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

อัลเบิร์ต เจ แฮร์ริส (Albert J. Harris, 1956) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน
2. เพื่อจับใจความสำคัญ
3. เพื่อความเพลิดเพลิน

ลิล แอล มิลเลอร์ (Lyle L. Miller, 1972) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (Scanning or Skimming reading)
2. อ่านเพื่อจับความคิดสำคัญ (Idea reading)
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและจับใจความสำคัญต่างๆ ไป (Exploratory reading)
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study reading)
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical reading)
6. อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความหรือแนวความคิดในเรื่องที่อ่าน (Analytical reading)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการอ่านคือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความบันเทิงและเป็นการสนองความต้องการตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การอ่านแต่ละครั้งอาจจะมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมอยู่ในการอ่านครั้งเดียวกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องแยกจากกันอย่างชัดเจน

3.3 ประเภทของการอ่าน

การแบ่งประเภทของการอ่าน อาจแบ่งได้แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ส่วนใหญ่จะพิจารณาการอ่านโดยดูจุดมุ่งหมายเป็นหลัก มีนักการศึกษาได้กำหนดประเภทการอ่านไว้ ดังนี้

มยรี สุรวัดณ์ (2526) แบ่งประเภทการอ่านตามจุดมุ่งหมายของผู้อ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ หรืออ่านเอาเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่าน อาจจะอ่านเพียงหัวเรื่องหน้าสารบัญ หรือหน้าผนวกท้ายเล่ม เป็นต้น
2. อ่านวิเคราะห์ เมื่อต้องการรู้เรื่องโดยละเอียดอาจบันทึกเรื่องย่อไว้ด้วย เพื่อทบทวนความจำ

3. อ่านตีความ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจตีความแตกต่างกันได้ สนิท ตั้งทวี (2529) ได้แบ่งประเภทของการอ่านตามวิธีของการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. การอ่านวิเคราะห์คำ
2. การอ่านวิเคราะห์ประโยค
3. การอ่านวิเคราะห์ทัศนระของผู้แต่ง
4. การอ่านตีความ
5. การอ่านขยายความ
6. การอ่านจับใจความ
7. การอ่านอย่างใช้วิจารณ์

ล่ายล์ แอล มิลเลอร์ (Lyle L. Miller, 1972) ได้จำแนกประเภทของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านอย่างคร่าว ๆ (Scanning) เป็นการอ่านเพื่อต้องการสำรวจว่า ควรจะอ่านหนังสือเล่มนั้นอย่างละเอียดต่อไปหรือไม่ จะตัดสินใจเลือกซื้อหรือยืมหนังสือเล่มนั้นหรือไม่ ในการอ่านคร่าว ๆ นั้นจะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อหัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ อ่านบางตอนดูสำนวนหรือเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ
2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea Reading) เป็นการอ่านที่รวมการอ่านอย่างคร่าว ๆ (Scanning) เข้าไว้ด้วยกัน เป็นการอ่านเพื่อเก็บแนวคิดโดยอ่านเฉพาะส่วนที่สำคัญที่ต้องการเป็นหลักและอ่านข้ามตอนที่ไม่ต้องการ
3. การอ่านเพื่อค้นหารายละเอียดและใจความสำคัญทั่ว ๆ ไป (Exploratory Reading) เป็นการอ่านเพื่อทำบันทึกย่อสำหรับทบทวนภายหลัง หรือเป็นการอ่านเพื่อสรุปสาระสำคัญของข้อความ

การอ่านชนิดนี้ผู้อ่านจะต้องหาคำสำคัญ หรือหาประโยคใจความสำคัญให้ได้และสามารถสรุปแนวคิดของแต่ละย่อหน้าและแต่ละเรื่องได้โดยผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถอ่านให้เข้าใจ สามารถสรุปรายละเอียดและจับใจความสำคัญได้อย่างกว้าง ๆ

4. การอ่านเพื่อศึกษาปัญหาอย่างลึกซึ้ง (Study Reading) เป็นการอ่านที่ต้องการอ่านอย่างละเอียดเพื่อจะให้อ่านอย่างลึกซึ้ง

5. การอ่านเพื่อวิเคราะห์และวิจารณ์ (Analytical and Critical Reading) เป็นการอ่านอย่างละเอียด แล้วจึงแยกแยะส่วนต่าง ๆ ว่ามีความหมายและมีความสำคัญอย่างไรแต่ละส่วน มีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ อย่างไร เพื่อสนับสนุนหาเหตุผลพร้อมทั้งบอกได้ด้วยว่าข้อความนั้นถูกหรือไม่

ฟรายดา ดูบิน (Fraida Dubin, 1982) ได้แบ่งประเภทการอ่านไว้ 4 ประเภท คือ

1. การอ่านแบบข้าม ๆ (Skimming) เป็นการอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมาย หรือคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านจะต้องรู้จักใช้ชื่อเรื่องและหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านรู้จักการคาดคะเน (prediction) การเลือกจับใจความและทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

2. การอ่านแบบผ่าน ๆ (Scanning) การอ่านแบบนี้ต่างจากการอ่านแบบแรกที่จุดประสงค์ของการต้องการข้อมูลที่ได้เฉพาะเจาะจงมากกว่าแบบแรก เช่น วันที่ ตัวเลข หรือสถานที่ เป็นต้น

3. การอ่านเอารายละเอียด (Through reading) เป็นวิธีการที่ผู้อ่านต้องการจะเข้าใจความหมายทั้งหมดของผู้เขียน ทั้งจุดใหญ่ใจความและรายละเอียดปลีกย่อย การอ่านแบบนี้มักใช้กับการอ่านรายงานการวิจัยและตำราเรียน

4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical reading) การอ่านในลักษณะนี้ถือว่าเป็นทักษะการอ่านระดับสูงสุด คือ ผู้อ่านสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้วได้ สามารถใช้เหตุผลต่อรองกับสิ่งที่ปรากฏในข้อเขียนนั้นว่าผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่ หรือสอดคล้องกับประสบการณ์ที่มีอยู่หรือไม่

จากการแบ่งประเภทการอ่านของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทการอ่านนั้น ส่วนใหญ่จะแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการอ่าน คือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด และความบันเทิง ซึ่งการอ่านจะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญ

4. การจัดการกรรมการเรียนการสอน

4.1 ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

การที่จะจัดสภาพหรือสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข เรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นใคร่รู้ใคร่เรียน เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันค้นคว้าวิธีการที่หลากหลาย ที่จะนำผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

จาร์ก อยะวงค์ (2526) กล่าวว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนวิชาต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น"

รุ่งทิวา จักรกร (2527) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ในกิจกรรมการเรียนการสอนนี้จะต้องอาศัยเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้วย

ทวีป อภิลิทธิ (2529) กล่าวว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนจัดให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้นด้วยตนเองและจะเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมนั้น"

เสนีย์ พิทักษ์อรุณภ (2529) กล่าวว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้น เพื่อประกอบความเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียน ซึ่งจะจัดในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้"

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531) กล่าวว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมและทำให้นักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ"

เจริญเกียรติ ภูสกุล (2532) กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

ทัศนีย์ สุภเมธี (2535) กล่าวว่า "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผล การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และสนุกสนานเพลิดเพลิน"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้หลายความหมาย สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนจัดขึ้นในการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังไว้

จากความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันจัดขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนมีคุณค่า ผู้เรียนได้รับความรู้และความสนุกสนาน สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังไว้ตามหลักสูตร

ส่วนความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2521) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า

1. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการได้หลายด้าน และผู้เรียนสามารถพัฒนาความพร้อมในการเรียนได้เร็วยิ่งขึ้น
2. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจในสิ่งที่เรียนได้มากยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนซึ่งจะทำให้การเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนได้แสดงออกและเกิดความประทับใจ

มนัส รัตนดิลา ณ ฎีกิต (2527) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ 4 ประการ สรุปคือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยสนองความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างทั่วถึง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่าง
2. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และสนุกสนานรวมทั้งมีความสนใจนานพอที่จะเกิดการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ได้
3. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยสนองพัฒนาการของผู้เรียนได้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ทัศนีย์ ศุภเมธิ (2535) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยเสริมให้หลักสูตรสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ ทักษะและทัศนคติให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น
2. กิจกรรมการเรียนการสอน มีส่วนช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน
3. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนสนใจและได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ตลอดจนมีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

4.2 ประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูสามารถจัดขึ้นในห้องเรียนมีอยู่มากมายหลายกิจกรรม ซึ่งมีนักการศึกษาได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกัน ดังนี้

วิชัย ราชบุรีศิริ (2522) ได้เสนอว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนกระทำในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ส่วนมากแล้วกิจกรรมที่ครูแนะนำให้นักเรียนทำมี 5 ประเภท สรุปได้คือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการเขียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางสมองคือ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความคิด เช่น การให้รายงาน อภิปราย เปรียบเทียบ อธิบาย วิจารณ์ บอกความสัมพันธ์ เสนอแนะ และให้ประเมิน เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการค้นคว้าหาความรู้และความเข้าใจ เช่น ให้อ่านหนังสือ บทความ สัมภาษณ์ สังเกต ทดลอง ลองปฏิบัติ ฟังและให้เก็บสะสม เป็นต้น
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกทักษะหรือความชำนาญ เช่น การให้ฟังพูด อ่าน และเขียนในวิชาภาษาไทย ให้คิดโจทย์แบบฝึกหัด ร้องเพลง การเล่นดนตรี เล่นกีฬาและการให้ฝึกปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ควรทำอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดผลดี
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างประดิษฐ์หรือคิดค้น กิจกรรมเหล่านี้เมื่อนักเรียนได้ทำแล้ว จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เกิดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนความคิดริเริ่มและความซาบซึ้งในความงาม การสร้างหรือประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลงานขึ้นมา เช่น การทำโครงการ การประพันธ์ การเขียนบทความ การแต่งเพลง เป็นต้น
5. การแสดงละครและการแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ทบทวนความจำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่แสดง ช่วยฝึกทักษะทางภาษา กิริยาท่าทาง อารมณ์ ช่วยฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ช่วยลดความเครียดในการเรียน

สิริวรรณ สุวรรณานา (2523) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนออกตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เช่น การบรรยาย การเล่านิทาน การสาธิตและการตั้งคำถาม เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้ถ่ายทอดและผู้นำในขณะทำกิจกรรม ผู้เรียนเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการกระทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานคอยส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรม และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กิจกรรมประเภทนี้ยังแยกออกได้อีก 2 ลักษณะคือ

2.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การทดลอง การแสดง การใช้เกม เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

ไพศาล ไชยราบ (2534) ได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 2 ประเภทไว้ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ ได้แก่

1.1 การบรรยาย การบรรยายถือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากครูโดยตรงในการเรียนการสอนควรใช้การบรรยายแต่น้อย และควรถือเป็นเพียงกิจกรรมเสริมกิจกรรมอื่นเท่านั้น ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นก็ควรเลือกใช้กิจกรรมอื่นแทน

1.2 การใช้คำถาม ใช้เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักคิดและหาคำตอบเอง คำถามที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ควรเป็นคำถามเปิดที่เด็กจะต้องค้นคว้าทดลอง หรือหาข้อมูลเหตุผลมาประกอบมาก ๆ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนซึ่งจะให้นักเรียนคิดเป็น ฟังตนเองได้และมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

1.3 การสาธิต ได้แก่ การที่ครูแสดงหรือทำให้นักเรียนดู กิจกรรมการสาธิตจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของเนื้อหาวิชา การสาธิตเป็นกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสนใจ และเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ดีขึ้น

2. กิจกรรมการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ ได้แก่

2.1 การใช้หนังสือเรียน หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีประเภทหนึ่ง แต่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้และรู้จักใช้หนังสือเรียนให้เกิดประโยชน์ จะใช้หนังสือเรียนแทนครูเสียทีเดียวไม่ได้

2.2 การมอบหมายงานให้ทำ หรือการค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง ในการมอบหมายงานให้นักเรียนทำ หรือการให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองนั้น ครูจะต้องมีจุดหมายและเตรียมตัวล่วงหน้า จะต้องศึกษาและค้นคว้าว่ามีแหล่งความรู้และข้อมูลที่ใดบ้างที่นักเรียนจะไปค้นคว้าได้

2.3 การให้ทำแบบฝึกหัดหรือทำการบ้าน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ผลงานจากการทำแบบฝึกหัดหรือทำการบ้าน จะบอกให้ครูทราบได้ว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนที่ เรียนไปแล้วหรือไม่ ถ้านักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำการบ้านไม่ค่อยได้ ก็แสดงให้เห็นว่าครูควรมีการสอน ซ่อมเสริม หรืออาจจะต้องพบทบทวนบทเรียนใหม่อีกครั้ง

2.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างใด อย่างหนึ่ง หรือการวางแผนทางและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของนักเรียนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้ จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอภิปรายกลุ่มกระทำได้ดีโดยครูมอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้าหา คำตอบโดยกำหนดให้ทำเป็นกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มในบางเรื่องจะมีข้อตกลงซึ่งจะต้องปฏิบัติและติดตามผล ครูและนักเรียนจะต้องพยายามให้มีการดำเนินงานตามข้อตกลงนั้น ๆ ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็ก

2.5 การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง เป็นการตอบสนองความเชื่อใน ความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความสำคัญของการเรียน ด้วยตนเองอยู่ที่การมอบหมายงานให้เหมาะกับกิจกรรมและความสามารถของแต่ละบุคคล ครูจึงต้อง เตรียมบทเรียนสำเร็จรูปหรืออุปกรณ์บางประเภทด้วยตนเอง โดยการสำรวจและค้นหาจากสำนักพิมพ์ และแหล่งความรู้อื่นๆ

2.6 การศึกษาออกสถานที่ เป็นการไปศึกษาและสังเกตสิ่งต่าง ๆ นอกห้องเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในเรื่องที่สอนไปแล้วในชั้นเรียน สถานที่ที่ครูจะพาไปศึกษา ได้แก่ บริเวณโรงเรียน สถานที่ราชการ โบราณสถานและสถานที่อื่น ๆ เกี่ยวกับบทเรียน การจะพานักเรียนไปดูอะไร ที่ไหน เมื่อไรนั้นควรจะต้องขึ้นอยู่กับวัยของเด็กด้วย เพื่อความสะดวกและความปลอดภัย ในการดูแล

2.7 การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความ สนุกสนานและเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนแสดงบทบาทของผู้อื่นที่ไม่ใช่ตนเอง

2.8 การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาท สมมติมาก แต่การสร้างสถานการณ์จำลอง เน้นที่กระบวนการและบรรยากาศทั้งหมดของการแสดง โดย เน้นการจำลองสถานการณ์จริงทั้งหมดมาไว้ในห้องเรียน

2.9 การทดลอง เป็นการฝึกให้นักเรียนค้นหาความจริงด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นขั้นตอนความเป็นไปของกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติ จนบรรลุผลขั้นสุดท้าย

เศาร์นลิน วรณศิริ (2528) ได้เสนอแนะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ควรจัด ทั้งในและนอกชั้นเรียน ซึ่งได้แบ่งประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้เป็น 2 ประเภท สรุปได้ ดังนี้

1. กิจกรรมในชั้นดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมในห้องเรียนหลังจากที่ครูได้เร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน จากนั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้หลายๆ แบบ โดยเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

2. กิจกรรมในชั้นกิจกรรมประกอบบทเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในชั้นที่ต่อเนื่องจากชั้นดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความชำนาญ

ทัศนีย์ ชุมเมธิ (2535) ได้ให้แนวคิดว่าการจำแนกประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอน มีหลายลักษณะแล้วแต่ผู้จำแนกจะยึดสิ่งใดเป็นหลัก สรุปได้ดังนี้

1. การจำแนกประเภทของกิจกรรมตามลักษณะการเรียนการสอนแบ่งได้ดังนี้

1.1 การศึกษา ได้แก่ การฟัง การอ่าน การท่องจำ การเชื่อมโยง การทำความเข้าใจ การจัดลำดับ และการคิดทบทวน

1.2 การทดลอง ได้แก่ การถาม การพิสูจน์ การค้นหา การคิด การตรวจสอบ การทดสอบ การลองทำ และการสำรวจ

1.3 ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาด การปั้น การเขียนเรียงความ การสร้าง การพูด การบรรยาย และการทำท่าทาง

1.4 การสังเกต ได้แก่ การเยี่ยมชมสถานที่ การดูหรือฟังเพื่อรับทราบความงามหรือความไพเราะ การรับรู้ การเปรียบเทียบและการเชื่อมโยง

1.5 การให้ความร่วมมือ ได้แก่ การให้ความคิดเห็นหรือช่วยออกค่าใช้จ่าย ผลัดกันทำ ผลัดกันพูด รายงาน แสดงวิธีปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือ การพูดเสนอแนะ การวิจารณ์วางแผนและการมีส่วนร่วมปรับของสองสิ่งให้เข้ากัน หรือปรับสิ่งหนึ่งให้เข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง

1.6 การรวบรวม ได้แก่ การหา การจัดประเภท การศึกษา และการจัดนิทรรศการ

1.7 การนำ ได้แก่ การสั่ง การชักชวน การสาธิต การให้ความช่วยเหลือ

1.8 การตาม ได้แก่ การเชื่อฟัง การยอมรับ การทำตาม การเชื่อถือ หรือการยอมรับ

1.9 ประเภทเล่นการ ได้แก่ การพักผ่อน เดินรำ ร้องเพลง บริหารร่างกาย และการทำท่าต่าง ๆ

1.10 การเล่าทบทวน ได้แก่ การรายงาน การอภิปราย การกล่าวซ้ำ และการฝึกซ้อม

1.11 การประเมินค่า ได้แก่ การพิจารณาตัดสิน การสรุป ชั่ง ตวง วัด เปรียบเทียบลักษณะที่ต่างกันและการสำรวจกิจกรรมต่าง ๆ

2. การจำแนกประเภทของกิจกรรมตามขั้นตอนของการใช้ในการเรียนการสอน แบ่งได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมในชั้นสอน เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ครูต้องการจะสอนจากกิจกรรม เช่น ครูต้องการสอนเรื่องการฟัง เพื่อให้นักเรียนรู้จักจับใจความสำคัญของสิ่งที่ฟังได้และจำได้ ตลอดจนสามารถเข้าใจความหมาย

2.2 กิจกรรมในชั้นทบทวน เมื่อครูสอนไปแล้วครูใช้กิจกรรมเป็นการทบทวนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและจำบทเรียนได้ เช่น ครูสอนคำต่างๆ โดยใช้บัตรคำ ก็ใช้บัตรคำนั้นในการทบทวน โดยให้นักเรียนเล่นเกมจากบัตรคำ นักเรียนจะเล่นเกมได้ เป็นการช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจำบทเรียนได้ดีขึ้น

3. การจำแนกประเภทของกิจกรรมโดยยึดถือหลักสูตรเป็นหลัก แบ่งได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมในหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในลักษณะที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทเรียนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนนั้น เกิดกระบวนการในทางความคิด มีเจตคติและค่านิยมในทางที่ดี กิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในชั้นเรียน มักมีการวางแผนล่วงหน้าโดยผู้สอนและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วย การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ขั้นนำกิจกรรม ขั้นปฏิบัติกิจกรรมและขั้นสรุป กิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียนมีหลายแบบ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยแบ่งกลุ่มทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน

3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียน มีหลายชนิดหลายประเภทแต่ที่จัดโดยทั่วไป ได้แก่

3.2.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตรทางวิชาการ เช่น ชมรมต่างๆ อาทิ ชมรมภาษาไทย ชมรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ

3.2.2 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการกีฬา เช่น ชมรมยูโด ชมรมบิงปอง

4. การจำแนกประเภทของกิจกรรมโดยยึดผู้ปฏิบัติเป็นหลัก แบ่งได้ดังนี้

4.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ ครูผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการวางแผน การเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมภายใต้การนำของครู

4.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการประกอบกิจกรรม ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานที่คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม คอยให้คำแนะนำและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายประเภท ซึ่งไม่อาจจะระบุหรือกำหนดจำนวนประเภทให้แน่นอนลงไปได้ ทั้งนี้การแบ่งประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่งประเภท ครูผู้สอนควรสำรวจจุดประสงค์ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งว่ามีจุดเน้นที่สิ่งใด เช่น เน้นที่วิธีการ ลำดับขั้นก่อนหลัง ตัวผู้ทำกิจกรรม เป็นต้น แล้วจึงเลือกประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดเกณฑ์การแบ่งตามจุดเน้นนั้น ๆ

4.3 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สิริวรรณ สุวรรณานภา (2523) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลดีนั้นผู้สอนควรจะต้องจัดกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดกิจกรรมขั้นนำ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเร้าใจให้ผู้เรียนมีความสนใจบทเรียนและอยากเรียนต่อไป โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์หรือความรู้เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนจะได้รับ กิจกรรมขั้นนำนี้ จะต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและเร้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้สอนสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การเล่านิทาน การสนทนา การใช้คำถาม การทบทวนปัญหา การอ่านข้อความที่น่าสนใจ และการแสดงละครสั้น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 จัดกิจกรรมขั้นปฏิบัติ ความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมขั้นนี้ คือ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และมโนคติ ตามจุดประสงค์ การจัดกิจกรรมขั้นปฏิบัตินี้ สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การบรรยาย การค้นคว้า การทดลอง การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลองและการใช้เกม เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอน เวลาส่วนใหญ่ของการเรียนการสอนต้องอยู่ที่กิจกรรมนี้ สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ ในหน่วยการเรียนหนึ่ง ๆ หรือบทเรียนหนึ่ง ๆ ควรจัดกิจกรรมขั้นปฏิบัตินี้ให้มีความหลากหลาย ไม่ควรจัดกิจกรรมเดียวโดยตลอดเพราะจะทำให้เด็กเรียนเกิดเบื่อหน่าย นอกจากนั้นจะต้องจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้สอดคล้องกันไปด้วย กิจกรรมหนึ่งๆ ย่อมต้องมีสภาพแวดล้อมของห้องเรียนที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมขั้นสรุป เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสรุปบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว โดยให้ผู้เรียนได้นำเอาข้อมูลมาสรุปเป็นความรู้ กฎเกณฑ์หรือหลักการต่าง ๆ ที่ถูกต้อง กิจกรรมขั้นนี้สามารถจัดได้หลายรูปแบบเช่นเดียวกับกิจกรรมขั้นนำและขั้นปฏิบัติ เช่น การอภิปรายสรุป การรายงานสรุปจากการค้นคว้า หรือจากการอภิปรายกลุ่ม การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การใช้คำถามและการใช้เกม เป็นต้น

บันลือ พุกกะวัน (2525) ได้กล่าวถึงหลัก 10 ประการที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมตัวนักเรียนก่อนเรียน เป็นการทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนใหม่และนักเรียนควรทราบเป้าหมายของบทเรียนใหม่ด้วย

2. การจูงใจ เป็นกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ควรให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

3. การให้แบบอย่าง หรือให้เห็นผลงานที่ต้องการให้นักเรียนทำเมื่อจบบทเรียน การเลียนแบบเป็นวิธีหนึ่งที่นักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติ จึงจำเป็นที่ครูต้องจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างเพื่อปฏิบัติหลังจากจบบทเรียนแล้ว

4. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้กระทำกิจกรรมเอง

5. การแนะหรือการชี้ช่องทาง โดยพยายามลดการชี้แนะที่ละน้อยจนนักเรียนสามารถทำด้วยตนเองได้ เป็นการแนะแนวทางเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

6. การฝึกฝนฝึกหัด เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทำบ่อย ๆ จนเกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ใหม่และรักษาพฤติกรรมนั้น ๆ ให้คงรูปอยู่ได้

7. การรู้ผลความสำเร็จของตนเอง นักเรียนควรทราบผลการเรียนให้เร็วที่สุด เพื่อเป็นรางวัลในความสำเร็จ ทำให้นักเรียนได้ยึดพฤติกรรมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนทำผิดควรพยายามให้ตรวจสอบและแก้ไขด้วยตนเอง

8. การจัดลำดับขั้นตอนของสิ่งที่เรียน เช่นลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายาก ซึ่งขั้นตอนการเรียนแต่ละขั้นจะต้องช่วยให้นักเรียนก้าวหน้าไปได้พอเหมาะ ไม่ง่ายหรือยากจนน่าเบื่อหน่าย ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้จัดลำดับขั้นตอนของตนเอง เป็นการนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนและยังช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดลำดับขั้นตอนการสอนได้ดีขึ้น

9. ความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนจะเรียนรู้ได้อัตราเร็วที่ต่างต่างกัน ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้นักเรียนก้าวไปตามสัดส่วนความสามารถของตน

10. การสอนของครู ทักษะของครูในการเร้าความสนใจ เช่น การนำ อธิบาย ชี้ช่องทาง และการควบคุมห้องเรียนของครูแต่ละคน ย่อมมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นผลสำเร็จที่ได้รับย่อมไม่เหมือนกันด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน วิธีการที่จะนำไปสู่ผลของพฤติกรรมที่ต้องการได้และการจัดกิจกรรมควรเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเสนอว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นพื้นฐานทางจิตวิทยาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่ควรคำนึงถึง พื้นฐานทางจิตวิทยาดังกล่าวมี 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ชั้นของการสำรวจ เป็นลำดับขั้นหาประสบการณ์ เพื่อพิจารณาว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวนักเรียน จะทำให้เกิดความสนใจหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ การใช้เวลา การให้โอกาส กระบวนการ และการค้นคว้าด้วยตนเอง การสำรวจเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อสภาพการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม อันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นในการศึกษาขั้นต่อไป

2. ขั้นตอนการบูรณาการ เป็นลำดับขั้นที่เกิดขึ้นมาหลังจากการสำรวจ การรวบรวม ข้อมูล โครงสร้างแนวความคิด ความคิดรวบยอด ความจำ การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา จะสามารถหลอมรวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ขั้นการถ่ายโยงความรู้ เป็นขั้นการเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดความคิด รวบยอด เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาขึ้นในตนเอง อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ จากข้อมูล ต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีความเหมาะสมสำหรับตนเอง หมายถึงตนเองเกิดความคิดขั้นวิจารณ์ญาณ สามารถ กลั่นกรองเรียงลำดับขั้นตอนได้ว่าอะไรควรจะทำก่อนหลัง สามารถเรียงลำดับความรู้ได้ การถ่ายโยง ความรู้นี้จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง เกิดแรงบันดาลใจ เกิดแนวความคิดที่จะพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ต่อไป

ทัศนีย์ คุมาเมชิ (2536) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ต้องเป็นการแสดงเนื้อหาของความรู้ที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ด้วยการปฏิบัติจริง
2. ต้องเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน คือ กิจกรรมที่จัด จะต้องอยู่ในวงประสบการณ์ของเด็กและเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ ไม่ควรให้สูงเกินกว่าวัยของนักเรียน
3. ให้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมพอเหมาะ ไม่นานเกินไปหรือรวดเร็วเกินไป
4. เป็นกิจกรรมที่น่าคิดน่าลอง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเกิดความสนุกสนาน
5. ให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมโดยทั่วถึง

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2538) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ควรเป็นกิจกรรมที่มีนักเรียนเป็นผู้ริเริ่ม ครูเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา
2. ควรเป็นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน
3. ควรเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของนักเรียนและจัดอย่างเป็นกันเอง โดยยึด หลักประชาธิปไตยและอาจมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน
4. ควรเป็นกิจกรรมที่ยืดหลักการประหยัดเวลา และประหยัดทรัพย์สิน
5. ควรมีการประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรม

อัลคอง คินเดอร์ ชูเนิร์ต (Alcoim Kinder Schunert, 1970) ได้กล่าวถึงหลักการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ของการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ริตา ดันน์ และ เคนเน็ท ดันน์ (Rita Dunn and Kenneth Dunn, 1987) ได้กล่าว ถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมที่จัดในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงได้สรุปไว้ 4 ด้านดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในขณะทำกิจกรรม เช่น แสง เสียง อุณหภูมิ
2. อารมณ์ของแต่ละบุคคล เช่น แรงจูงใจ จิตสำนึก
3. ความต้องการทางสังคม เช่น เพื่อน กลุ่ม
4. ความต้องการทางร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหว การบริโภค

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เกี่ยวกับหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไปมีแนวทางเกี่ยวกับหลักในการจัดมากมายซึ่งสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนได้วางแผนร่วมกันโดยนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระดับ วัย ความความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดไว้

4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ปัจจุบันครูภาษาไทยพยายามสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทยให้กับนักเรียนด้วยสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น จัดบรรยากาศให้น่าเรียนและจัดกิจกรรมการสอนให้เป็นที่น่าสนใจตลอดเวลา เพื่อให้นักเรียนเรียนภาษาไทยด้วยความสนุก มีความกระตือรือร้นและใคร่รู้ ใคร่เรียนจนเกิดความรักความศรัทธาในวิชาภาษาไทย นับว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญ มีนักการศึกษาได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

นพคุณ คุณมาชีวะ (2530) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ โดยแบ่งเป็นชั้นๆ คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน และขั้นสรุป และในแต่ละชั้นยังอาจเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามลักษณะวิชาคือ วรรณคดีไทยหรือทักษะสัมพันธ์ หลักภาษา และการใช้ภาษา ซึ่งสรุปตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

1. การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพ ของจริง ทุนจำลอง แผนภูมิ ลักษณะคำประพันธ์ บัตรคำ แถบประโยค

2. การใช้เพลง ซึ่งครูอาจร้องเอง หรือบันทึกเทปมาก็ได้

3. การใช้เกม เช่น เกมใบ้ทายสุภาษิตคำพังเพย เกมจับคู่คำศัพท์

4. การใช้สถานการณ์สมมติ เช่น ให้นักเรียนพูดแนะนำตัวเองในสถานการณ์ที่ครู

กำหนด

5. การเล่านิทาน อาจจะเป็นนิทานที่ครูแต่งเองหรือจากนิทานพื้นบ้านทั่วไปก็ได้

6. การแสดงละคร เช่น ครูอาจกำหนดให้นักเรียนออกมาแสดงท่าทางให้ตรงกับ

เรื่องที่จะสอน

7. การใช้ข้อความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ

8. กิจกรรมการประกวดต่าง ๆ เช่น การประกวดอ่านทำนองเสนาะและประกวดแต่งคำขวัญ
9. กิจกรรมการแข่งขัน เช่น แข่งขันทายสำนวน แข่งขันพูดเล่าเรื่อง
10. การทำสมุดภาพประกอบบทเรียน เช่น ภาพอาหารในวรรณคดี ภาพสถานที่จากนิราศต่าง ๆ
11. การจัดนิทรรศการ หรือป้ายนิเทศ เช่น นิทรรศการสุนทรภู่ นิทรรศการจดหมายประเภทต่าง ๆ
12. กิจกรรมการอภิปราย ได้วาที
13. การเชิญวิทยากรมาพูดในเรื่องที่น่าสนใจ เช่น การอ่านทำนองเสนาะ การเขียนจดหมายราชการ เป็นต้น

สุจิต เพียรชอบ (2531) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น การฟังเพื่อจับใจความสำคัญจากการบรรยาย การฟังโอวาทหรือบทกวี
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด เช่น การฝึกพูดตอบคำถาม การเล่านิทาน การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การมอบหมายให้ทำบรรณนิทัศน์หนังสือ การฝึกอ่านประกาศ การฝึกวิจารณ์เรื่องที่อ่านอย่างมีหลักการ
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การเขียนอนุทิน เขียนบทละครเพื่อแสดงเอง หรือแต่งบทร้อยกรองประเภทต่างๆ

ทัศนีย์ สุภเมธิ (2535) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย หลักภาษาไทยและเกี่ยวกับวรรณคดี ซึ่งสรุปตัวอย่างกิจกรรมสำคัญ ๆ ที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้ คือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย
  - 1.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น ฟังรายการสนทนา ปาฐกถา การอภิปราย
  - 1.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด เช่น การสัมภาษณ์ จัดรายการวิทยุ การได้วาที
  - 1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การรายงานจากเรื่องที่ได้อ่าน ฝึกอ่านข่าวประกวดอ่านทำนองเสนาะ
  - 1.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การเขียนคำขวัญ การทำสมุดคำประพันธ์ การประกวดเรื่องสั้น

2. กิจกรรมเกี่ยวกับหลักภาษาไทย เช่น

- 1.1 การให้รวบรวมคำที่มักเขียนผิด หรืออ่านผิด
- 1.2 การจัดรายการได้กลอนสด
- 1.3 การแข่งขันสะกดคำยาก
- 1.4 การเล่นเกมการประสมคำ
- 1.5 การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับหลักภาษาไทย
- 1.6 การจัดกิจกรรมตอบปัญหาหลักภาษาไทย

3. กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดีไทย เช่น

- 1.1 การจัดนิทรรศการตัวละครในวรรณคดี
- 1.2 การจัดแสดงดนตรีขับร้องเพลงจากวรรณคดีไทย
- 1.3 การแสดงเชิดหุ่น การเท่เรือ การขับเสภา
- 1.4 การเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับประวัติวรรณคดี
- 1.5 การจัดกิจกรรมทายคำศัพท์
- 1.6 การจัดทัศนศึกษาในลักษณะวรรณคดีสัญจร
- 1.7 การทำสวนดอกไม้ในวรรณคดี

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย สามารถจัดได้อย่างหลากหลาย เนื่องจากธรรมชาติของรายวิชาที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ดังจะเห็นได้จากเนื้อหา ด้านความรู้ในเรื่องของหลักภาษา ด้านทักษะในเรื่องของการใช้ภาษา การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนและด้านเจตคติจากเรื่องของวรรณคดี เพราะฉะนั้นหากครูผู้สอนรู้จักเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละบทเรียนแล้ว วิชาภาษาไทยจะเป็นวิชาที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนการสอนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในทุกคาบเรียนและผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย

4.5 กิจกรรมการฟังในวิชาภาษาไทย

กิจกรรมการฟัง หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวกับการฟัง ที่จัดขึ้นในลักษณะที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทเรียนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนจะได้รับความรู้ความเข้าใจในบทเรียน สามารถพัฒนาทักษะการฟังดีขึ้น

การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการฟัง หมายถึง การเรียนการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการฟังรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การนำกิจกรรมการฟังมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้นของผู้เรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอแนะกิจกรรมการฟังดังนี้

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2538) ได้เสนอแนะกิจกรรมการฟังในวิชาภาษาไทย ดังนี้

1. ฟังนิทาน เรื่องราว หรือบทความต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่อง พร้อมทั้งให้เหตุผลด้วยวาจาหรือข้อเขียน
2. ครูจัดหาข้อความหลาย ๆ ข้อความ ทำเป็นข้อ ๆ แล้วให้นักเรียนขีดเส้นใต้ประโยคที่เป็นใจความสำคัญ
3. ครูหรือนักเรียนเล่าเรื่อง หรือเปิดเทปบันทึกเสียง แสดงการเล่าเรื่องแล้วให้นักเรียนเขียนข้อสังเขปลงในแผนภูมิหรือกระดานดำ หรือในสมุดแบบฝึกหัด
4. เชิญวิทยากรหรือนักเรียนคนใดคนหนึ่งที่ได้ไปทำกิจกรรมดีเด่นบรรยายให้เพื่อน ๆ ฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนรายงานเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม
5. แบ่งกลุ่มผลัดกันเล่าเรื่องและถามตอบ
6. ให้นักเรียนฟังเรื่องราวจากเทปบันทึกเสียง แล้วครูแจกแบบฝึกหัดที่มีลักษณะต่าง ๆ อาจเป็นแบบถูกผิด จับคู่ เติมคำหรือแบบเลือกตอบให้นักเรียนทำ
7. ให้นักเรียนไปศึกษารายการข่าววิทยุจากสถานีต่าง ๆ แล้วเปิดวิทยุฟังพร้อมกันในชั้นเรียนแล้วให้แต่ละคนเขียนสรุปข่าวส่งครู
8. นัดหมายกับนักเรียนฟังรายการข่าวจากวิทยุหรือโทรทัศน์ แล้วให้นักเรียนสรุปข่าวมาส่ง ครูเลือกผลงานของนักเรียนที่ดีเด่นติดป้ายประกาศในชั้นเรียน หรือหน้าชั้นเรียน
9. ให้นักเรียนร้องเพลงพร้อม ๆ กัน เช่น เพลงต้นตระกูลไทย สยามมานุสติ สุดแผ่นดิน เป็นต้น หรือให้นักเรียนฟังเพลงจากแผ่นเสียง จากเทป แล้วให้นักเรียนบอกใจความสำคัญของเพลง หรือให้เขียนเป็นคำขวัญสั้น ๆ ประกวดกัน
10. นิมนต์พระมาแสดงพระธรรมเทศนา หรือเชิญวิทยากรมาบรรยาย แล้วแบ่งกลุ่มทำรายงาน นำมาอ่านหน้าชั้นเรียน
11. ครูหรือนักเรียนเตรียมเขียนสำนวน สุภาษิต หรือคำพังเพยในแถบประโยค ให้นักเรียนคนหนึ่งชูแถบประโยคแล้วติดบนกระดานดำ นักเรียนอีกคนหนึ่งออกมาอ่านเสียงดัง ๆ ให้เพื่อนทั้งชั้นฟังให้นักเรียนที่ฟังอาสาออกมาแสดงท่าทางประกอบ หลังจากนั้นให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันวิจารณ์ว่าแสดงท่าทางได้ถูกต้องหรือไม่
12. ให้นักเรียนเตรียมเรื่องมาเล่าหน้าชั้น แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่ม 1 แสดงบทบาทสมมติ กลุ่ม 2 แสดงละคร กลุ่ม 3 วาดภาพแสดงจินตนาการที่ได้จากการฟัง

13. ให้นักเรียนฟังคำสั่งยาว ๆ จากครูหรือเพื่อนแล้วปฏิบัติตามคำสั่ง
14. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน หรือกลุ่มละประมาณ 5-6 คน แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาพบครู ครูแจกเอกสารคำสั่งให้ตัวแทนนักเรียนทุกกลุ่มอ่านจนเข้าใจ แล้วกลับไปบอกให้เพื่อนต่อภาพ ซึ่งอาจเป็นภาพดอกไม้ สัตว์ หรือธรรมชาติก็ได้ตามที่ครูแจก ในการบอกให้เพื่อนทำนั้น ให้ใช้เฉพาะวาจาเท่านั้น ไม่มีการช่วยเหลือหรือทำท่าประกอบทั้งสิ้น เมื่อเสร็จแล้วให้ทุกกลุ่มนำภาพไปติดหน้าชั้นครูนำภาพเฉลยมาติดเพื่อเปรียบเทียบ หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มอภิปรายว่าเหตุใดจึงต่อภาพเช่นนั้น
15. ให้นักเรียนเล่นเกมข่าวลือจากการฟัง
16. แบ่งกลุ่มนักเรียนประมาณกลุ่มละ 3-5 คน แข่งขันไปหาสิ่งของที่ได้รับตามคำสั่งสิ่งของเหล่านั้นอาจเป็นหนังสือจากห้องสมุด ซึ่งนักเรียนจะต้องไปค้นจากบัตรรายการ ค้นหาความหมายศัพท์จากพจนานุกรม คัดลอกคำประพันธ์จากหนังสือที่กำหนดให้
17. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมข่าวต่าง ๆ ทั้งข่าวภายในประเทศหรือข่าวต่างประเทศ โดยแยกตัวข่าวและหัวข้อออกจากกันแล้วให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งอ่านข้อความนั้นให้ดัง ๆ ให้นักเรียนคนอื่นออกมาหาหัวข้อที่เหมาะสมมาต่อกับเนื้อข่าวที่ได้ฟังนั้นให้สัมพันธ์กัน
18. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมข่าวต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ โดยตัดหัวข้อข่าวทั้งไปนำเนื้อข่าวมาอ่านดัง ๆ ให้เพื่อนในชั้นฟัง แล้วให้เพื่อนนักเรียนเขียนหัวข้อข่าวประกวดกัน
19. ให้นักเรียนฟังการโฆษณา หรือการหาเสียงเพื่อสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจากเทปบันทึกเสียงแล้วให้นักเรียนสองเขียนคำโฆษณา หรือสองพูดหาเสียงเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าข้าง
20. ให้นักเรียนฟังนิทานที่ครูหรือเพื่อนเล่าเรื่องที่ยังไม่จบ แล้วให้นักเรียนแต่ละคนเขียนต่อให้จบพร้อมกับตั้งชื่อเรื่อง

สนิท สัตโยภาส (2538) ได้ให้ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการฟังในวิชาภาษาไทย มีดังนี้

1. ครูนำนิทาน ข่าวเหตุการณ์ ข่าวความรู้ บทความสารคดีต่าง ๆ มาเล่าหรืออ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่องพร้อมกับเล่าเรื่องอย่างย่อ ๆ
2. ครูนำนิทาน ข่าว บทความ คำบรรยาย โอวาท คำปราศรัย แถลงการณ์ บทร้อยกรอง หรือเพลงที่มีเนื้อความให้ความรู้ความคิดต่าง ๆ มาเล่าหรืออัดเทปบันทึกเสียง เปิดให้นักเรียนฟังแล้วให้ตอบคำถาม
3. ให้นักเรียนฟังนิทาน ตำนาน เพลงหรือบทร้อยกรองแล้วให้จัดแสดงบทบาทสมมติตามเรื่องหรือบทที่ฟัง
4. ให้นักเรียนฟังสารคดีจากวิทยุ หรือโทรทัศน์แล้วจัดรวบรวมความรู้ข้อคิดสำคัญ ๆ ลงสมุดสะสมไว้พร้อมให้ตั้งชื่อสมุดของตนให้น่าสนใจ นำอ่าน เช่น "สมุดสรรพวิชา" "ข้อคิดยุคนี้" "สารบันทึก" "สาระจากวิทยุ" "สาระจากโทรทัศน์" เป็นต้น หรือเขียนใส่บัตรรายการเรียงตามลำดับอักษรชื่อเรื่อง ใส่กล่องไว้

5. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น ที่มีความรู้เรื่องนิทานท้องถิ่น ตำนาน บทเท่กล่อม หรือเพลงพื้นบ้านในถิ่นตน แล้วบันทึกเสียงมาเปิดให้เพื่อน ๆ ฟัง เมื่อฟังเสร็จครูอาจให้นักเรียนเขียนสรุปเรื่องราว หรือเนื้อหาย่อ ๆ ลงสมุด

6. ครูจัดสถานการณ์จริงให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกมารยาทในการฟัง เช่นนิมนต์พระสงฆ์ มาแสดงพระธรรมเทศนา จัดอภิปราย ได้ว่าที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ก่อนฟังครูมอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มฟังสรุปสาระสำคัญจากการฟัง แล้วจึงนำมาอภิปรายในชั้นเรียน

จากนักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะการใช้กิจกรรมการฟัง ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนทักษะการฟังในวิชาภาษาไทยดังกล่าว เป็นการฝึกการพัฒนาในการฟังของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มโดยมีครูให้คำแนะนำ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดความภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากแนวคิดของนักวิชาการ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการฟังในวิชาภาษาไทยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มอภิปรายตามคำสั่ง
2. การฟังจากการเล่าเรื่อง สนทนา สัมภาษณ์ โดยการกำหนดสถานการณ์
3. เกมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน
4. การฟังเรื่องราว ข่าว บทความ บทสัมภาษณ์ เพลง ฯลฯ จากแถบบันทึกเสียง จากครู เพื่อน วิทยากร
5. การแสดงท่าทางประกอบเรื่องที่ฟัง
6. การวาดภาพ หรือการ์ตูน ประกอบเรื่องที่ฟัง
7. เกมต่อภาพ และต่อข้อความเพื่อสรุปเรื่องที่ฟัง

4.6 กิจกรรมการอ่านในวิชาภาษาไทย

กิจกรรมการอ่าน หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการอ่านในวิชาภาษาไทยที่จัดขึ้นในลักษณะที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทเรียนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและได้รับความสนุกสนานพัฒนาทักษะการอ่านดีขึ้น

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมการอ่าน หมายถึง การเรียนการสอน วิชาภาษาไทยที่มีการจัดกิจกรรมการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การนำกิจกรรมการอ่านมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นต้องคำนึงถึงกิจกรรม ที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับ วัยของผู้เรียนและความสอดคล้องกับเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีนักการศึกษาได้เสนอแนะกิจกรรม การอ่านไว้ ดังนี้

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มพรรย์ (2538) ได้เสนอแนะกิจกรรมการอ่านที่ นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ดังนี้

1. ครูหรือนักเรียนช่วยกันหาบทความ เลือกบทความที่ดีเหมาะสม อัดสำเนาแจก นักเรียนทุกคนอ่าน เมื่ออ่านเสร็จแล้วให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งลุกขึ้นเล่าเรื่อง หรือให้นักเรียนช่วยกัน เล่าเรื่องต่อ ๆ กัน
2. ครูนำบทความมาให้ให้นักเรียนอ่านแล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องย่อส่ง
3. อ่านข่าว ข้อความ หรือเรื่องราวต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสม
4. มอบหมายให้นักเรียนไปอ่านข่าวที่น่าสนใจ คนละ 2-3 ข่าว แล้วตัดข่าวนั้นมา โดยตัดหัวข่าวทิ้ง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันอ่านในใจ ให้นักเรียนเขียนหัวข่าวให้เหมาะสมกับ ข่าวนั้น ๆ
5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 3 - 5 คน มอบหมายให้แต่ละกลุ่มไป รวบรวมข่าวประเภทต่าง ๆ เช่น ข่าวการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง กีฬา บันเทิงก็ได้ โดยเลือกประเภทของข่าวตามความสนใจ แล้วนำมาวิจารณ์กันในกลุ่ม อาจจะวิจารณ์กันปากเปล่าหรือจะ เขียนเป็นรายงานก็ได้
6. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 5-6 คน แจกข้อความให้ นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้อ่าน ข้อความแต่ละกลุ่มนั้นแตกต่างกัน เมื่อนักเรียนอ่านในใจข้อความของตน เรียบร้อยแล้วช่วยกันทำข้อสังเขปแล้วออกมารายงานให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง
7. ครูเตรียมเอกสารประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ เป็นตอน ๆ ตอนหนึ่งมีความยาว ประมาณหนึ่งย่อหน้าให้นักเรียนอ่านในใจแล้วบอกใจความสำคัญของเรื่องนั้น หรือเขียนใจความของเรื่อง นั้น ๆ เป็นภาษาของตนเอง
8. แบ่งนักเรียนออกเป็นสองพวก ให้อ่านเรื่องราวที่กำหนดให้ในใจแล้วให้นักเรียน ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถามและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตอบ เมื่อขึ้นเรื่องใหม่ก็ให้ทำกิจกรรมสลับกัน
9. ให้นักเรียนอ่านข้อความในใจแล้วครูถามคำถามปากเปล่าหรือข้อเขียน คำถามนั้น ครอบคลุมถึงเนื้อหาที่ได้อ่านทั้งหมด อาจออกมาในรูปแบบให้นักเรียนทำเครื่องหมายถูกผิด เลือกตอบหรือเติม คำในช่องว่างที่เว้นไว้ก็ได้
10. ให้นักเรียนอ่านวรรณคดีด้วยการอ่านในใจ แล้วให้นักเรียนหาสำนวนโวหารที่ไพเราะ ข้อคิดคำสอนต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ นำมาอภิปรายกันปากเปล่า หรือเขียนวิจารณ์ก็ได้

11. ให้นักเรียนอ่านในใจจากเรื่องในแบบเรียนวรรณคดี แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์นิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร การอภิปรายนั้นอาจจะเป็นการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น หรือมอบหมายให้นักเรียนจำนวนหนึ่งจัดอภิปรายแบบอภิปรายเป็นคณะ หรือปาฐกถาหมู่ก็ได้
12. เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องราวจากวรรณคดีแล้ว ให้นักเรียนฝึกคิดตัดสินใจ แล้วให้ลองสมมติตนเองเป็นตัวละครในวรรณคดีนั้น เขียนข้อความแสดงการตัดสินใจกระทำต่าง ๆ ตามที่ตนเห็นสมควร การกระทำนั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนเรื่องราวในวรรณคดีก็ได้ แต่สิ่งสำคัญคือนักเรียนจะต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย
13. หลังจากอ่านข้อความหรือเรื่องในหนังสือวรรณคดีแล้ว ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันเขียนบทแสดงละคร หรือแสดงบทบาทสมมติด้วยภาษาของตนเองแล้วแสดงตามบทที่เขียนขึ้น
14. ให้นักเรียนอ่านเรื่องในวรรณคดี แล้วเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการที่เกิดขึ้นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร
15. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณกลุ่มละ 3-4 คน ให้นักเรียนช่วยกันวาดภาพหรือวาดการ์ตูน พร้อมทั้งเขียนเรื่องเขียนคำพูดประกอบ เมื่อเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้วครูและนักเรียนช่วยกันรวบรวมทำเป็นเล่มเป็นผลงานของนักเรียน หรืออาจจัดงานประกวดหนังสือภาพ หนังสือการ์ตูนขึ้นก็ได้
16. มอบหมายให้นักเรียนไปอ่านหนังสือประกอบ อ่านตามความสนใจแล้วทำรายงานหรือทำวรรณนิทัศน์เกี่ยวกับหนังสือนั้น ๆ เป็นรายบุคคล ครูอาจคัดเลือกฉบับที่ดีเด่น น่าสนใจ นำไปติดที่ป้ายนิเทศ หรือส่งให้บรรณารักษ์นำไปใช้แนะนำหนังสือกับนักเรียนคนอื่น ๆ
17. ครูทำรายชื่อหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน แล้วสนับสนุนให้นักเรียนอ่านด้วยตนเอง โดยกำหนดว่าในเวลาสองสัปดาห์นักเรียนควรจะอ่านหนังสือได้หนึ่งเล่ม จากนั้นก็จัดรายการสนทนาหรืออภิปรายแนะนำหนังสือที่ตนได้อ่านให้เพื่อน ๆ ได้รับความทราบ
18. หลังจากนักเรียนได้อ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ จะเป็นหนังสือที่ครูกำหนดให้ หรือเป็นหนังสือที่นักเรียนเลือกอ่านตามความพอใจก็ได้ แล้วทำรายการหนังสือเก็บรวบรวมไว้ และอาจนำมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนตามโอกาสอันควร
19. นำข้อความซึ่งมีขนาดความยาวพอสมควร เป็นข้อความที่ผู้เขียนยั่วให้ผู้อ่านคิดหรือเป็นข้อความที่มีความหมายแฝงอยู่มากให้นักเรียนอ่านในใจ จากนั้นครูกับนักเรียนช่วยกันตีความเพื่อเป็นแนวทาง แล้วให้นักเรียนฝึกอ่านตีความร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล
20. ให้นักเรียนร่วมกันจัดนิทรรศการหนังสือ ที่นักเรียนได้เคยอ่านมาแล้วหรือหนังสือที่นักเรียนเห็นว่าเป็นหนังสือที่เหมาะสมที่จะอ่าน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการอ่านและเป็นการแนะนำหนังสืออ่านไปด้วยในขณะเดียวกัน

21. ฝึกให้นักเรียนเกิดความเคยชินและมีนิสัยในการค้นคว้า โดยการให้นักเรียนอ่านในใจจากข้อความที่กำหนดให้ หรือเรื่องราวในหนังสือแบบเรียน แล้วให้นักเรียนไปค้นคว้าในท้องสมุดเกี่ยวกับเรื่องคำราชาศัพท์ คำศัพท์ ศัพท์บัญญัติประวัติความเป็นมาของคำหรือข้อความและกำเนิดของเทพเจ้าต่าง ๆ เป็นต้น

สนิท สัตโยภาส (2538) ได้เสนอแนะกิจกรรมการอ่านมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังนี้

1. ครูและนักเรียนช่วยกันเลือกเรื่องราว หรือบทความที่ตกลงจะอ่านร่วมกันมา 1 เรื่อง โดยครูถ่ายเอกสารต้นฉบับเรื่องที่อ่านแจกนักเรียนทุกคน เมื่อทุกคนอ่านเสร็จให้ช่วยกันเล่าเรื่องทั้งหมดต่อ ๆ กันจนจบ
2. ครูนำข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจของนักเรียนมาก โดยตัดหัวข่าวทิ้งไปก่อน จากนั้นจึงนำมาถ่ายเอกสารต้นฉบับแจกให้นักเรียนอ่านทุกคน แล้วให้ทุกคนเขียนพาดหัวข่าวส่งครู
3. ครูนำข่าว บทความ หรือเรื่องราวที่เหมาะสมกับนักเรียนในวัยนี้มาให้ให้นักเรียนอ่าน พร้อมกับย่อเรื่องส่งครู
4. ให้นักเรียนไปค้นคว้าเรื่องที่ที่น่าสนใจ อาจเป็นข่าว บทความ ชีวิตประวัติคนดัง เกียรติความรู้ หรืออื่น ๆ แล้วย่อเรื่องส่งครูพร้อมกับถ่ายเอกสารต้นฉบับแนบมาด้วย แต่ก่อนส่งทุกคนจะต้องออกมาเล่าเรื่องย่อของเรื่องที่ตนทำรายงานนั้นให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าชั้นเรียน
5. ครูแจกข้อเขียนที่เป็นบทความ ปาฐกถา หรือบทพระธรรมเทศนาให้นักเรียนอ่านในใจ แล้วให้เขียนสังเขปหัวข้อของเรื่องทีอ่านว่ากล่าวถึงเรื่องอะไรบ้างหรือจะให้เขียนเป็นแผนภูมิก็ได้
6. ครูให้นักเรียนอ่านวรรณคดี วรรณกรรมปัจจุบันหรือเรื่องราวอื่น ๆ (อ่าน 1 เรื่อง) เมื่อนักเรียนอ่านจบครูจึงแบ่งนักเรียนออกเป็นสองฝ่าย เพื่อให้ผลัดเปลี่ยนกันถามตอบปัญหาในเรื่องที่อ่าน โดยมีครูเป็นผู้คอยช่วยให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง
7. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามท้องเรื่องของวรรณกรรมที่อ่าน อาจเป็นวรรณคดี เรื่องสั้น หรือนิทานก็ได้
8. อาจให้นักเรียนอ่านเรื่องราวหรือบทความ แล้ววาดภาพประกอบเรื่องราวที่อ่านตามความเข้าใจแล้วนำมาส่งครู
9. ครูแจกบัญชีรายชื่อหนังสือดีมีประโยชน์และน่าสนใจให้นักเรียนไปอ่าน แล้วทำบรรณนิทัศน์ส่งครู
10. ครูสั่งให้นักเรียนไปอ่านหนังสือในท้องสมุดตามความสนใจตลอด 1 ภาคเรียน แล้วให้รวบรวมความรู้ ประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านอาจเป็นความรู้เชิงวิชาการ ความรู้รอบตัว คติ แนวคิด คำสอน ถิ่นานภาษา ฯลฯ แล้วรวบรวมเขียนเป็นรูปเล่มสมุดพร้อมกับตั้งชื่อสมุดที่น่าสนใจ เช่น "เก็บได้จากการอ่าน" "ช่วยความจำ" "นันททัศนะ" "ภาษาสลาย" เป็นต้น

11. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน ให้แต่ละกลุ่มไปค้นคว้าประวัติของเทพเจ้า พระเอกในวรรณคดี นางเอกในวรรณคดี หรือความเชื่อในวรรณคดี ฯลฯ เช่น พระศิวะ พระอุมา พระนารายณ์ พระพรหม เป็นต้น แล้วนำมาเขียนรายงานส่งแต่ก่อนส่งครูให้ออกไปรายงานหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ ฟังก่อน เมื่อครูตรวจแก้ไขแล้ว ให้นักเรียนรวบรวมเข้าเล่มพร้อมกับตั้งชื่อโดยเขียนที่ปกว่า "ประวัติเทพเจ้า" "พระเอกในวรรณคดี" หรืออื่น ๆ แล้วนำไปวางให้เพื่อน ๆ อ่านที่มุมหนังสือของห้องเรียน

12. ให้นักเรียนเขียนบันทึกการอ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ สัปดาห์ละ 1 บทความ แล้วบันทึกย่อพร้อมวิจารณ์ลงในบัตรขนาด 6 x 4 นิ้ว และรวบรวมเรียงลงกล่องกระดาษตามลำดับตัวอักษร โดยเขียนข้างกล่องว่า "บทความรู้"

13. คูนำข่าวเรื่องเดียวกันจากหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป มาให้นักเรียนอ่าน พร้อมกับตั้งข้อสังเกตเปรียบเทียบว่ามีอะไรที่เหมือน หรือที่แตกต่างกันบ้าง พร้อมกับเขียนแสดงความคิดเห็นว่าส่วนใดบ้างที่น่าเชื่อถือ หรือเห็นด้วยเพราะอะไร

14. ครูคัดข้อความบางตอนจากหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ในจำนวนหลาย ๆ เล่ม ที่ครูเตรียมไปให้นักเรียนแข่งขันกันอ่าน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหาข้อความดังกล่าวที่อยู่ในหนังสือเรื่องอะไร ใครแต่ง อยู่หน้าไหน มีความหมายอย่างไร กลุ่มใดได้ก่อนจะเป็นผู้ชนะ

จากการที่นักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะการใช้กิจกรรมการอ่าน ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยดังกล่าว เป็นการฝึกการพัฒนาในการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มโดยมีครูให้คำแนะนำ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดความภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากแนวคิดของนักการศึกษา ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอ่านในวิชาภาษาไทยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มอภิปรายตามคำสั่ง
2. การอ่านเรื่องที่กำหนดให้ เช่น บทสนทนา บทสัมภาษณ์ โดยการกำหนดสถานการณ์
3. เกมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน
4. การอ่านนิทาน เรื่องสั้น ข่าว บทความ บทสัมภาษณ์ เพลง ฯลฯ จากใบงาน หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสาร

5. การแสดงท่าทางประกอบเรื่องที่อ่าน
6. การวาดภาพ หรือการ์ตูน ประกอบเรื่องที่อ่าน
7. เกมต่อภาพ และต่อข้อความเพื่อสรุปเรื่องที่อ่าน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมการฟังและ กิจกรรมการอ่าน ครูสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ การนำกิจกรรมการฟังและการอ่านไปใช้ ในการเรียนการสอนภาษาไทยต้องสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนตามทักษะที่ต้องการเห็น ซึ่งอยู่ในดุลพินิจ ของครูผู้สอน มีนักการศึกษาได้เสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกเรื่อง และเนื้อหาในการสอนที่เหมาะสมกับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2531) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเลือกเรื่องและสาระของเนื้อหาที่เหมาะสม มาใช้ในการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. นิทานที่ให้ข้อคิดสอนใจ และเป็นเรื่องที่ส่งเสริมคุณธรรม
2. บทความ ข่าว ให้สาระเสริมสร้างสติปัญญา เป็นเรื่องที่ทันสมัยทันเหตุการณ์
3. ประวัติบุคคลสำคัญในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ
4. คำปราศรัยของบุคคลสำคัญ ๆ เนื่องในโอกาสต่าง ๆ
5. บทเจรจา บทสนทนาของตัวละครที่ได้จากละครวิทยุ หรือโทรทัศน์
6. คำอธิบายภพชาติ หรือสำนวน
7. การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ๆ และบุคคลที่มีอาชีพต่างกัน
8. บทเพลงจากวรรณคดี
9. การอภิปรายของเพื่อนร่วมชั้นเรียน
10. การบรรยายภาพตามธรรมชาติ จากเรื่องสั้น หรือนวนิยายเรื่องต่าง ๆ
11. ตัวอย่างบทความหรือเรียงความที่ดีเด่น
12. บทหรือยกจากวรรณคดี วรรณกรรมร่วมสมัยที่ไพเราะ

จากข้อเสนอแนะของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ลักษณะของเรื่องและเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน กับการใช้กิจกรรมการฟังและการอ่านในวิชาภาษาไทยที่ได้เสนอแนะไว้ ผู้วิจัยได้นำเรื่องและสาระของ เนื้อหา มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ วัยและระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

1. ประเภทเรื่องสั้น นิทาน โดยพิจารณาเนื้อหาที่ให้ความจรรโลงใจ และให้แง่คิด เชิงสร้างสรรค์
2. ประเภทข่าว บทความ โดยพิจารณาจากเรื่องในชีวิตประจำวัน ที่ทันสมัย ทันต่อ เหตุการณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ให้คติเตือนใจตลอดจนแนวความคิด

3. ประเภทบทสนทนา บทสัมภาษณ์ โดยพิจารณาเนื้อหาที่เกี่ยวกับความคิดเห็น และทัศนคติ
4. ประเภทสารคดี ประวัติบุคคลสำคัญ ซึ่งพิจารณาจากเรื่องที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมไทย
5. ประเภทคำปราศรัย แถลงการณ์ โดยพิจารณาจากคำปราศรัยของบุคคลสำคัญของประเทศ เช่น ผู้นำทางการเมือง หรือหัวหน้าหน่วยงานในระดับสูง
6. ประเภททร้อยกรอง บทเพลง โดยพิจารณาเรื่องที่มีสาระที่สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของสังคมและมีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับบทเรียนที่มีในแบบเรียนที่นักเรียนใช้อยู่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศ ที่เกี่ยวข้องการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการฟังและกิจกรรมการอ่าน ไม่พบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน การเขียนสรุปความ การฟัง การอ่านและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

อภิรักษ์ อนุเมฆาน (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการเขียนเรียงความและความคิดริเริ่มในการเขียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบวิเคราะห์ตัวอย่าง กับการสอนตามแนวคู่มือการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะการเขียนเรียงความและความคิดริเริ่มในการเขียนตามแนวคู่มือการสอน ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน การแบ่งกลุ่มนักเรียนใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดให้กลุ่มทดลองสอนเรียนโดยวิธีวิเคราะห์ตัวอย่าง ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีตามแนวคู่มือการสอนของกรมวิชาการ ใช้เวลาในการทดลอง 12 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดโดยการใช้ภาพเป็นสื่อ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเขียนเรียงความแบบกำหนดหัวข้อเรื่องให้และแบบใช้ภาพเป็นสื่อของนักเรียนที่สอนแบบวิเคราะห์ตัวอย่างกับนักเรียนที่สอนตามแนวคู่มือการสอน แตกต่างกัน โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ส่วนในด้านความคิดริเริ่มในการเขียนเรียงความแบบกำหนดหัวข้อเรื่องให้และแบบใช้ภาพเป็นสื่อของนักเรียนที่สอนแบบวิเคราะห์ตัวอย่างกับสอนตามแนวคู่มือการสอน ไม่แตกต่างกัน

พจนีย์ วิริยะสุนทรภาพร (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังและ พัฒนาการทางการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการฟังจากแถบ บ้านที่กเสียงและการอ่านของครู ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 54 คน โดยกำหนดนักเรียนเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 27 คน ก่อนการทดลองได้ให้นักเรียนทำ แบบทดสอบ แล้วดำเนินการทดลอง โดยกลุ่มทดลองให้ฟังแบบฝึกจากแถบบ้านที่กเสียง และกลุ่มควบคุมให้ ฟังแบบฝึกจากการอ่านของครูโดยใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 5 นาที ทั้งสองกลุ่มใช้แบบฝึกที่มีเนื้อหา เหมือนกัน แต่วิธีการต่างกัน หลังจากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ผลการทดลองปรากฏว่า ความเข้าใจ ในการฟังของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ทั้งกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมมีพัฒนาการทางการฟังเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลอง

วลี สุมิพันธ์ (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความ ของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะและครูเป็นผู้สอน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนเรียงความและความสนใจในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและครูเป็นผู้สอน ตัวอย่างประชากรคือนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดฉนวนโชติศิริบุญญาคม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 นักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอน ซ่อมเสริมโดยใช้ครูเป็นผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนเรียงความ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความสามารถในการเขียนเรียงความและ มีความสนใจในการเขียนเรียงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความสนใจในการเขียนเรียงความก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีความสนใจในการเขียนเรียงความก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศรี บำบัด (2531) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเร็วการอ่านในใจกับอัตราเร็ว การเขียนสรุปความจากรวมกรรมร้อยแก้ว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดแพร่ โดยเลือก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตราเร็วการอ่านในใจและอัตราเร็วการเขียนสรุปความจาก รวมกรรมร้อยแก้วของนักเรียน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเร็วการอ่านในใจกับอัตราเร็วการเขียน สรุปความ และความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ของคะแนนการอ่านในใจ กับผลสัมฤทธิ์ของคะแนน การเขียนสรุปความในแบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 1 และแบบทดสอบหลังเรียนชุดที่ 2 ของนักเรียน มี

ความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ของคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน ในการเขียนสรุปความจากวรรณกรรมร้อยแก้วของนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอัตราเร็วการอ่านในใจกับอัตราเร็วการเขียนสรุปความในแบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 1 และแบบทดสอบหลังเรียนชุดที่ 1,2 ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันน้อยในแบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 2

ศรีสมัย ศิริศิลา (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฟังของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร จังหวัดสิงห์บุรี โดยการฟังจากแถบบันทึกเสียงกับการอ่านของครู ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะการฟังใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนจำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยการฟังจากแถบบันทึกเสียง ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยการฟังจากการอ่านของครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การฟังของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยฟังจากแถบบันทึกเสียงกับนักเรียนกลุ่มที่ฟังจากการอ่านของครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่การใช้แถบบันทึกเสียงประกอบการสอนจะเป็นสื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น

สมชาย สำเนียงงาม (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียน วิชาภาษาไทย ตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเขตการศึกษา 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านหนังสือเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผลและด้านสภาพแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่านักเรียนรับรู้ว่ามีปัจจัยทุกด้านมีผลต่อความสนใจในการเรียนมาก ปัจจัยในด้านครูผู้สอนที่นักเรียนรับรู้ว่าเป็นปัจจัยที่มีต่อความสนใจมากที่สุดคือ ครูผู้สอนที่มีเสียงดังฟังชัด สื่อสารได้เข้าใจง่าย มีความยุติธรรม ในด้านการจัดกิจกรรมการสอน ปัจจัยรับรู้ที่มีผลต่อความสนใจมากที่สุดคือ การบรรยายโดยครูผู้สอน การสาธิตโดยครูผู้สอน แล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ปัจจัยรับรู้ที่มีผลต่อความสนใจมากที่สุดคือ รูปภาพ แผนภูมิและแผ่นเสียงหรือเทป ด้านการประเมินคือการให้คะแนนจากผลงานที่ได้รับมอบหมายและการใช้คำถามระหว่างการเรียนการสอน

ไตรเทพ ให้อีก (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังภาษาไทย และความสนใจในวิธีสอนฟัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการฟังจากแถบบันทึกเสียงและจากการอ่านของครู กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนจำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนฟังโดยให้ฟังแบบฝึกจากแถบบันทึกเสียง

กลุ่มควบคุมให้ฟังแบบฝึกจากการอ่านของครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเข้าใจในการฟังไม่แตกต่างกัน แต่มีความสนใจในวิธีสอนฟังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กฤติยา เรวัต (2538) ได้วิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มสูง กลุ่มปานกลางและกลุ่มต่ำ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรองมีประสิทธิภาพ 88.75 / 80.16 ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรองก่อนฝึกและหลังฝึก ของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนิษฐา แสงภักดี (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้ว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหม้อ "พัฒนานุกูล" จังหวัดสระบุรี วัตถุประสงค์เพื่อ สร้างแบบฝึกการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วที่สร้างขึ้นให้ได้เกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 แล้วเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้ว แบบฝึกพัฒนาการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วและแผนการสอน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนจากบทร้อยแก้วมีประสิทธิภาพ 80.51 / 80.92 ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มาร์เจอร์รี่ เอ แกรนนิค (Margery A. Kianyik, 1972) ได้วิจัยเพื่อสร้างและประเมินผลกลวิธีการสอนทักษะการฟังที่ได้รับการเลือกสรรไว้สำหรับนักเรียนเกรด 1 ที่ยังไม่เคยฝึกทักษะการฟังมาก่อน ทักษะการฟังที่ได้รับการฝึกคือ การทำตามคำสั่ง การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การฟังเพื่อเก็บรายละเอียด การทดลองทำโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนโดยฝึกการฟังจากครู กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนโดยฟังเทปบันทึกเสียง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนทักษะการฟัง อย่างเป็นรูปแบบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักเรียนเกรด 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 จากโรงเรียนในชุมชนที่มีรายได้ปานกลางแห่งหนึ่งจำนวน 155 คน นักเรียนทุกคนต้องเคยเรียนในระดับอนุบาลมาก่อนและต้องไม่มีปัญหาในการได้ยินเสียง ก่อนการทดลองมีการทดสอบความสามารถทางสมอง

และทดสอบความเข้าใจในการฟัง หลังการทดลองนักเรียนได้รับการทดสอบความเข้าใจในการฟังด้วยข้อสอบชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง การทดลองใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีกิจกรรมการฟัง 20 กิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มมีความเข้าใจในด้านการฟังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มควบคุมมีความเข้าใจในด้านการฟังจากการทดสอบก่อนและหลังทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดนัลด์ ไอเนอร์ บิเจอร์สัน (Donald Einer Bjainson, 1983) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบวิธีการสอนภาษาเอสโตเนียนให้กับชาวอเมริกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวิธีสอน 2 แบบ คือ วิธีสอนโดยการให้ฟังและอ่านประกอบกันและวิธีสอนโดยเน้นความเข้าใจในการฟังเพียงอย่างเดียว โดยศึกษากับผู้เรียนชาวอเมริกันจำนวน 24 คน ที่มีระดับอายุแตกต่างกัน จากการทดสอบความเข้าใจในการฟังและความเข้าใจในการอ่าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนทั้ง 2 วิธีให้ผลที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอฟ เฮย์ส (F. Heys อ้างถึงใน Stephen D. Krashen, 1984) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอน 2 แบบ คือ การสอนเขียนแบบเสริมทักษะการอ่านและการสอนเขียนแบบไม่เสริมทักษะการอ่าน แต่เน้นทักษะการเขียนอย่างเดียวของนักเรียนระดับ 9-12 โดยให้กลุ่มทดลองเรียนโดยเสริมทักษะการอ่าน ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยเน้นทักษะการเขียนอย่างเดียวไม่เสริมด้วยทักษะการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยเสริมทักษะการอ่าน สามารถเขียนได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยไม่เสริมทักษะการอ่าน

แคทเธอรีน แอน เบเคอร์ (Catherine Anne Baker, 1984) ได้ทำวิจัยเพื่อค้นหาอิทธิพลของการสอนทักษะของการเขียน ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเกรด 10 จำนวน 8 ห้องเรียนที่ได้รับการสอนจากครู 4 คน แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มมีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำคละกัน ครูแต่ละคนจะสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับบทเรียนเกี่ยวกับการเขียนที่แสดงโครงสร้างของเนื้อความที่เปรียบเทียบให้เห็นส่วนต่าง ๆ ชัดเจน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับบทเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน (Reading Comprehension) และใช้สื่อการสอนเปรียบเทียบ จากนั้นทดสอบนักเรียนหลังการทดลอง โดยให้เขียนข้อความที่แสดงใจความสำคัญของเรื่องที่นักเรียนระลึกได้ จากผลการวิจัยแม้ว่าจะไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองนั้นสูงกว่าในทุกกรณี

เกรียงศักดิ์ ศยานานนท์ (Kriengsakdi Syananondh, 1986) ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำทักษะการอ่านมาเสริมความเข้าใจในการฟังให้แก่นักศึกษา ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานในมหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำความสามารถด้านการอ่านมาช่วยเสริมหรือพัฒนาทักษะด้านการฟังภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานในมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาสูงขึ้น ภายหลังจากที่ได้ฝึกการอ่านควบคู่กับการฟัง และทักษะการฟังมีความสัมพันธ์กันและสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันได้

สตีเวน รอส และโทมัส ร็อบ (Steven Ross and Thomas Robb, 1987) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมกิจกรรมการอ่านกับความสามารถในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ โดยศึกษาทดลองกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเกียวโต ซังโย (Kyoto Sangyo University) จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมีนักศึกษา จำนวน 29 คน กลุ่มที่สองมีนักศึกษานักเรียนจำนวน 31 คน ใช้เวลาศึกษา 36 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ในชั้นการฝึก กลุ่มแรกที่มีชื่อว่า กลุ่ม Input นักศึกษาได้รับการเสริมกิจกรรมการอ่านด้วยการให้นักศึกษาแต่ละคน ได้อ่านหนังสือนอกเวลาเรียนตามความพอใจของตน จำนวน 10 เล่ม ในแต่ละครั้งแล้วให้เขียนรายงานเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน เมื่ออยู่ในชั้นเรียนนักศึกษาจะได้อ่านเนื้อเรื่องจาก SRA และเขียนสรุปสั้น ๆ (Short Summary) เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ส่วนกลุ่มที่สองที่มีชื่อว่ากลุ่ม Output นักศึกษาไม่ได้รับการเสริมกิจกรรมการอ่านแต่อย่างใด แต่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนให้ฝึกเขียนด้วยการจดบันทึกประจำวัน (Diary) เมื่ออยู่ในชั้นเรียนนักศึกษาได้ฝึกรวมประโยคแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นอนุเลข (Sentence combining and paragraph Organization) ในการทดสอบการเขียนเรียงความเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความของทั้งสองกลุ่ม ได้กระทำกันทั้งหมด 3 ครั้ง คือ วันเปิดเรียน กลางเทอมและวันปิดเรียน เกณฑ์ในการให้คะแนนการเขียนเรียงความยึดเกณฑ์ของ เฮล แจคอบส์ (H. L. Jacobs) ซึ่งพิจารณา 5 ส่วนสำคัญในการเขียนเรียงความ คือ เนื้อหา (Content) การเรียบเรียงเรื่องราว (Organization) คำศัพท์ (Vocabulary) กฎไวยากรณ์ หรือการใช้ภาษา (Language Use) และกลไกทางภาษา (Mechanics) ทั้งนี้ได้เพิ่มเติมการให้คะแนนอีก 1 ส่วน คือ สภาพคล่อง (Fluency) ซึ่งพิจารณาจากปริมาณของคำศัพท์ที่ใช้สื่อความคิดออกมา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออาจกล่าวได้ว่า การเสริมกิจกรรมการอ่านไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ

อิสระ แอล สารงาม (Isara L. Sarangaim, 1992) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเขียนและการอ่านเพื่อความเข้าใจและเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนและนักเรียนที่ไม่ได้เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่าน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 182 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่านที่อยู่ในเขต 1 จำนวน 61 คน กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่านที่ไม่ได้อยู่ในเขต 1 จำนวน 60 คน และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่ไม่ได้เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่านและไม่ได้อยู่ในเขต 1 จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้วัดคือ แบบสอบถามความเข้าใจในการอ่านและแบบสอบการเขียนเรียงความ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าถดถอยอย่างง่ายและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนและการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001 และความเข้าใจในด้านการอ่านของนักเรียนที่เรียนและนักเรียนที่ไม่ได้เรียนการเขียนเพื่อพัฒนาการอ่าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เทเรซา แอน อัลบานโน (Theresa Ann Albano, 1992) ได้ศึกษาผลของความสนใจในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียนโต้ตอบและการเขียนบรรยาย ของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนขนาดกลางที่ Long Island หลังจากที่นักเรียนได้อ่านนวนิยาย 3 เล่ม แล้วให้นักเรียนทำแบบสอบวัดระดับความสนใจในนวนิยายจำนวน 25 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสนใจในการอ่านสูงจะสามารถเขียนบรรยายได้ชัดเจน ถูกต้อง และมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดีกว่านักเรียนที่มีความสนใจในการอ่านต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการอ่านมีผลต่อการเขียนในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย